

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра нової та новітньої історії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

д.х.н., проф. Холін Ю.В.

“ _____ ” _____ 2016 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**«Сучасна історія Західної Європи і Північної
Америци (І період)»**

для студентів IV курсу історичного факультету

спеціальність (напрямок) – 6.020302 історія

спеціалізації – нова та новітня історія, археологія, архівознавство, історіографія та
джерелознавство, історія стародавнього світу та середніх віків, історія України, історія
Східної Європи

факультет – історичний

2016 / 2017 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою історичного факультету

“ 20 ” вересня 2016 року, протокол № 9

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Ченчик Д. В., кандидат історичних наук, ст. викладач

Програму схвалено на засіданні кафедри нової та новітньої історії

Протокол від “ 31 ” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри д.і.н., проф. Станчев М. Г.

(підпис) Станчев М. Г.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією історичного факультету

Протокол від “ 9 ” вересня 2016 року № 1

Голова методичної комісії історичного факультету

(підпис) Тумаков О. І.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Сучасна історія країн Західної Європи та Північної Америки (І період)” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, напряму «історія» спеціальності «історія та археологія», спеціалізації «нова та новітня історія», «археологія», «архівознавство», «історіографія та джерелознавство», «історія стародавнього світу та середніх віків», «історія України», «Історія Східної Європи».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості історичного розвитку країн Західної Європи та Північної Америки у 1918 – 1945 рр.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Змістовний розділ 1: Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки у 1918 – 1929 рр.

Змістовний розділ 2: Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки у 1929 – 1945 рр. Вузлові проблеми Другої світової війни.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу «Сучасна історія країн Західної Європи та Північної Америки (І період)» є формування у студентів сучасного бачення процесів соціально-економічного, політичного й культурного розвитку країн Західної Європи та Північної Америки в цей час, дослідження розвитку євроатлантичної цивілізації у 1918 – 1945 рр. як цілісної системи та виявлення особливостей розвитку цієї системи в провідних країнах Європи та Америки.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Завданням курсу «Сучасна історія країн Західної Європи та Північної Америки (І період)» є розгляд та закріплення знань про визначальні тенденції розвитку країн Західної Європи та Північної Америки у 1918 – 1945 рр., а саме: економічний, технічний та інтелектуальний прогрес, революції, становлення тоталітарних режимів у ряді країн, протистояння демократії й тоталітаризму, розвиток колоніалізму, національно-визвольні та соціальні рухи, формування державно-корпоративного капіталізму, Друга світова війна як прояви системної кризи Західної цивілізації.

1.3. Кількість кредитів – 5 кредитів денне відділення/ 3 кредита заочне (дистанційне)

1.4. Загальна кількість годин – 144

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	5-й
Семестр	
7-й	9-й
Лекції	
30 год.	20 год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	0 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
90 год.	88 год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	0 год.

1.6. Заплановані результати навчання

В результаті вивчення даного курсу студент повинен досягти таких результатів навчання:

1. Знати:

- загальні закономірності й національні особливості соціально-економічного, політичного та культурного розвитку країн Західної Європи та Північної Америки у 1918 – 1945 рр.;

- фази розвитку партійно-політичних систем провідних країн, механізми їх функціонування;
- закономірності становлення й функціонування системи міжнародних відносин;
- місце окремих країн у міжнародних конфліктах;
- особливості розвитку комуністичного та масових суспільно-політичних рухів;
- основи теоретичних засад комуністичної, фашистської (націонал-соціалістичної) та ліберально-демократичної ідеологій, розроблених у цей період;
- історіографію та джерела з історії євроатлантичної цивілізації у 1918 – 1945 рр.;

2. Отримати наступні вміння та навички:

- оперувати основними поняттями й фактами першого періоду новітньої історії країн Західної Європи та Північної Америки ;
- аналізувати документи органів державної влади, політичних партій, суспільно-політичних рухів, виділяти їх головні риси;
- оволодіти навичками систематизації та компаративного аналізу історичного матеріалу, роботи з історичними джерелами, науковою літературою;
- користуватися ресурсами мережі «Інтернет» для вивчення цього періоду при написанні самостійних, курсових та дипломних робіт.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна тематично поєднується з курсами нової історії країн Західної Європи та Північної Америки, нової та новітньої історії країн Азії, Африки та Латинської Америки, історії західних і південних слов'ян (Центрально-Східна Європа), історії міжнародних відносин, Історія Східної Європи та історії України (у першу чергу в питаннях міжнародного становища та зовнішньої політики окремих країн)

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки у 1918 – 1929 рр.

Тема 1. Вступ до курсу. Загальні риси розвитку країн Західної Європи та Північної Америки у 1918 – 1929 рр.

Зміст курсу сучасної історії Західної Європи та Північної Америки, мета та завдання його вивчення. Проблема хронологічних рамок та періодизація сучасної історії, основні тенденції суспільного розвитку у 1918-1929 рр. Історіографія сучасної історії. Загальні твори, підручники та учбові посібники.

Особливості розвитку капіталізму після закінчення Першої світової війни, спільні тенденції розвитку економіки, стан міжнародної торгівлі. Комуністичний та фашистський виклики демократичному устрою країн Західної Європи та Північної Америки.

Поразка Німеччини та її союзників у Першій світовій війні. Комп'єнське перемир'я. Підсумки Першої світової війни.

Паризька мирна конференція. Суперечності на Парижській мирній конференції. Версальський мирний договір. Мирне урегулювання із союзниками Німеччини по Першій світовій війні. Територіальний розподіл світу після Першої світової війни. «Російське питання» на Парижській мирній конференції.

Утворення Ліги Націй. Репараційне питання. Сутність системи післявоєнного устрою світу.

Протиріччя між Великою Британією, США та Японією на Тихому океані після Першої світової війни. Вашингтонська конференція та її рішення.

Версальсько-Вашингтонська система.

Вихід Радянської Росії на міжнародну арену. Генуезька конференція. Рапальський договір. Гаазька конференція.

Загострення політичного становища в Європі. Лондонська конференція з репараційного питання (серпень 1922 р.). Поглиблення протиріч між союзниками. Рурський конфлікт.

Лозаннська конференція. Лозаннський договір.

Англо-американські плани рішення репараційної проблеми. План Дауеса. Лондонська конференція 1924 року. Локарнська конференція та її рішення.

Проблеми війни та миру в міжнародних відносинах другої половини 20-х рр. Питання про роззброєння у Лізі Націй. Пакт Бріана-Келлога. Історіографія міжнародних відносин у 1918 – 1929 рр.

Зростання робітничого руху після закінчення Першої світової війни. Виникнення масових демократичних та антимонopolістичних рухів.

Вплив Жовтневої революції на піднесення робітничого руху у 1918 –1920 рр. Посилення лівих соціалістичних груп у міжнародному робітничому русі. Процес утворення комуністичних партій. Ідейне та організаційне розмежування з правими лідерами соціал-демократії. Утворення III Комуністичного Інтернаціоналу.

Ідея світової революції як стратегічний курс Комуністичного Інтернаціоналу. Розробка проблем стратегії та тактики комуністичних партій. Тактика комуністів відносно соціал-демократії.

Зміна економічного та політичного становища у провідних країнах Заходу на початку 1920-х рр. Розробка нової орієнтації комуністичного руху. Тези ВККІ про єдиний робітничий фронт.

Ідейний, організаційний та політичний вплив соціал-демократії на міжнародний робітничий рух. Утворення Амстердамського Інтернаціоналу. Відновлення II Інтернаціоналу. Об'єднання центристських партій. Віденський Інтернаціонал. Організаційні та програмно-тактичні принципи соціал-демократії. Берлінська конференція

трьох Інтернаціоналів у 1922 р. Установчий конгрес Робітничого соціалістичного Інтернаціоналу.

IV конгрес Комінтерну. Гасло робітничого та робітничо-селянського уряду. Посилення лівацьких тенденцій в комуністичному русі. "Теорія наступу".

Підсумки робітничого руху у 1918 – 1923 рр.

Міжнародний робітничий рух у період стабілізації капіталізму 1920-х рр.

Спад соціальної та політичної активності робітничого руху. Посилення в ньому реформістських тенденцій. Діяльність Амстердамського Інтернаціоналу. Утворення міжнародної конференції християнських профспілок.

Зміцнення та консолідація соціал-демократичного руху. Поширення впливу соціал-демократії в робітничому русі. Курс соціал-демократії на еволюційне реформування капіталістичного суспільства. Апологетизація парламентських методів боротьби та методів соціального партнерства. V конгрес Комінтерну. Політика більшовизації компартій. Курс на посилення боротьби проти соціал-демократії та його негативні наслідки. VI конгрес Комінтерну. Вплив Й. В. Сталіна й сталінізму на діяльність Комінтерну та на міжнародний комуністичний рух наприкінці 1920-х.

Тема 2. Німеччина у 1918-1929 рр.

Особливості соціально-економічного і політичного стану Німеччини в умовах закінчення Першої світової війни. Складання революційної ситуації. Початок революції, її етапи, рушійні сили, характер і значення. Рада народних уповноважених. Прояв елементів громадянської війни. Баварська радянська республіка.

Вибори в Установчі збори і проблема прийняття конституції. Веймарська конституція та її особливості. Політична боротьба в Німеччині після закінчення революції. Зародження нацизму. Значення подолання "путчу Каппа" для закріплення буржуазно-демократичного устрою Німеччини.

Умови Версальського мирного договору для Німеччини і проблема їх виконання. Боротьба навколо німецьких репараційних постачань. Діяльність канцлера К. Вірта. Рапалльський договір. Рурська криза і загострення політичної ситуації в 1923 р. Гамбургське повстання. Мюнхенський путч.

Економічна, соціально-політична стабілізація в Німеччині після 1924 рр. та її причини. Капіталістична раціоналізація виробництва. Політика державно-монополістичного регулювання. Посилення «західної» орієнтації Німеччини, зміцнення її позицій у капіталістичному світі. Радянсько-німецьке співробітництво у економічній та військових галузях. Становище робітничого класу та робітничий рух. Території «організаційного капіталізму» та «господарчої демократії».

Особливості діяльності канцлера В. Маркса. "План Дауеса". Рішення Локарнської конференції і їх значення для Німеччини. Президентські вибори 1925 р. Початок державної діяльності президента П. Гінденбурга. "План Янга".

Тема 3. США у 1918-1929 рр.

Підсумки Першої світової війни для США. Зміна міжнародного фінансового статусу США. Посилення державно-монополістичного капіталізму.

Внутрішня та зовнішня політика уряду В. Вільсона. Еволюція внутрішньополітичного курсу. Боротьба в країні з питання ратифікації Версальського договору та вступу у Лігу Націй. Ізоляціонізм та його сутність.

Піднесення робітничого та демократичного руху у США після Першої світової війни. «Красна паніка». Негритянський рух.

Економічна криза 1920 – 1921 рр. Внутрішня та зовнішня політика У. Гардінга. Послаблення державно-монополістичних тенденцій.

Загострення відносин між США, Великою Британією та Японією. США та Вашингтонська конференція.

США у період стабілізації капіталізму. Епоха «проспериті» та її особливості. Внутрішня політика уряду К. Куліджа. Ідеологія «міцного індивідуалізму». Фермерська проблема. Зовнішня політика США в 1920-ті роки. Поширення впливу США у Латинській Америці.

Спад робітничого та демократичного руху у роки стабілізації. Політика АФП. Теорії «американської надзвичайності», «класової гармонії» та «демократизації капіталу».

Тема 4. Велика Британія у 1918-1929 рр.

Економічний та політичний стан Великої Британії після Першої світової війни. Остаточна втрата промислової та торгової монополії. Подальше послаблення позицій Великої Британії на міжнародній арені.

Діяльність коаліційного уряду Д. Ллойда Джорджа (1918-1922 рр.). Проблема реконверсії економіки та суспільства. Зовнішня і колоніальна політика Великобританії. Ірландська проблема. Прояви кризи британської колоніальної системи. Причина відставки кабінету Ллойда-Джорджа і заміна його урядом консерваторів. Спроби переходу до політики протекціонізму.

Парламентські вибори 1923 р. Особливості приходу до влади лейбористської партії. Внутрішня і зовнішня політика уряду Д.Р. Макдональда. Англо-американське протистояння на ринку експорту капіталу. Причина складності виконання лейбористами передвиборчих обіцянок. Проблема визнання СРСР. Відставка кабінету і перемога консерваторів.

Відмінні риси внутрішнього розвитку Великобританії в другій половині 1920-х рр. Політична і економічна діяльність уряду С. Болдуїна (1924-1929 рр.). Відтворення "золотого стандарту" 1925 р. Підйом соціальної активності населення. Загальний страйк 1926 р. та наслідки його поразки. Мондізм. Антипрофспілкове законодавство. Парламентські вибори 1929 р. Утворення другого лейбористського уряду Р. Макдональда.

Тема 5. Франція у 1918-1929 рр.

Франція після закінчення Першої світової війни. Внутрішня і зовнішня політика уряду Ж. Клемансо у 1918-1919 рр. Розстановка політичних сил. "Національний блок" та його програма. СФЮ та ВКТ. Утворення Комуністичної партії. Парламентські вибори 1919 р.

Специфіка політики "Національного блоку". Соціально-економічні складнощі і шляхи їх подолання. Генуезька конференція. Окупація Рура. Причини розпаду "Національного блоку".

Внутрішня і зовнішня політика "Лівого блоку". Е. Ерріо. Спроби вирішення економічних проблем. Визнання СРСР. Рішення Локарнської конференції. Колоніальні війни. Причини політичної нестабільності у Франції в середині 1920-х рр. Відставка уряду "Лівого блоку".

Внутрішні положення у Франції в період прем'єрства Р. Пуанкаре (1926-1929 рр.). Промисловий підйом і його прояви. Нові риси зовнішньої політики Франції. Пакт "Бріана-Келлога". Плани створення "Пан-Європи".

Тема 6. Італія у 1918-1929 рр.

Підсумки Першої світової війни для Італії. Війна та криза держави. Соціально-економічні наслідки війни. Перетворення Італії в аграрно-індустріальну державу, посилення диспропорцій в італійській економіці.

Загострення соціальних протиріч в італійському суспільстві. Розгортання страйкового руху. Масові виступи селян. “Червоне дворіччя”.

Зростання соціалістичного руху. Боротьба течій у соціалістичній партії.

Рух за фабрично-заводські ради на Півночі Італії. Захоплення підприємств. Розмежування з ІСП. Утворення італійської комуністичної партії.

Зародження фашистського руху та його соціальна база. Б. Муссоліні. Фашизм та буржуазія. Робітничий рух та фашизм. Опір демократичних сил наступу фашизму.

Прихід до влади фашистів. Причини перемоги фашизму в Італії. Особливості початкового етапу фашистського режиму.

Стабілізація капіталізму в Італії. Соціально-економічна політика фашизму. Спад робітничого руху. “Криза Маттеотті”. Авентінський блок.

Встановлення тоталітарної фашистської диктатури. Надзвичайні закони. Фашизація державних закладів. Латеранські угоди.

Розділ 2. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки у 1929 – 1945 рр. Вузлові проблеми Другої світової війни.

Тема 7. Особливості розвитку країн Західної Європи та Північної Америки у 1929 – 1945 рр. Загострення міжнародних відносин.

Велика економічна депресія, причини та наслідки для розвинених країн. Теорія економічних циклів М. Д. Кондратьєва . Д. М. Кейнс та його погляди. Шляхи подолання економічного стагнації. План утворення “пан-Європи”. Лондонська морська конференція 1930 р. Меморандум Гувера. Назрівання політичної кризи в Європі.

Діяльність Робітничого соціалістичного Інтернаціоналу на початку 30-х рр. Тактика «меншого зла». Розмежування у рядах міжнародної соціал-демократії. Криза соціал-реформізму.

Міжнародний робітничий рух напередодні Другої світової війни. Посилення тенденцій єднання робітників. Формування нової політичної лінії Комінтерну. VII конгрес Комінтерну та його рішення – зміни у стратегії та тактики світового комуністичного руху. Курс Комінтерну за єдність дій міжнародного робітничого класу у боротьбі проти фашизму та війни, за Народний фронт. Проблеми єдності дій та боротьби з фашизмом в діяльності Робітничого соціалістичного Інтернаціоналу.

Робітничий та демократичний рух у другій половині 30-х рр. Поширення фронту боротьби проти фашизму та війни. Міжнародний конгрес миру у 1936 р. Рух солідарності з республіканською Іспанією.

Становище у Комінтерні напередодні Другої світової війни. Репресії у Комінтерні. Негативні наслідки діяльності Й.В. Сталіна для світового комуністичного руху.

Утворення вогнища війни на Далекому Сході. Крах Вашингтонської системи. Загострення японсько-американських та японсько-англійських протиріч на Тихому океані. Агресія Японії у Китаї та позиція великих держав. Комісія Літтона. Вихід Японії з Ліги Націй.

Утворення вогнища небезпеки у центрі Європи. Зовнішньополітичні плани нацистів. Ставлення західних держав до відродження німецького мілітаризму. Вихід Німеччини з Ліги Націй. Крах Версальської системи.

Боротьба за мир та колективну безпеку. Міжнародна конференція з роззброєння. Франко-радянський та радянсько-чехословацький договори про взаємодопомогу.

Перехід фашистських держав до відкритої агресії. Захоплення Італією Ефіопії. Італо-німецька інтервенція в Іспанії. Політика “невтручання”.

Вторгнення Японії до Центрального Китаю. Утворення німецько-японсько-італійського блоку. “Антикомінтернівський пакт”.

Поглиблення протиріч між агресивним блоком та західними демократіями у другій половині 30-х років. Захоплення Австрії Німеччиною. Судетська криза. Мюнхенська

угода та захоплення Чехословаччини. Посилення воєнної небезпеки. Міжнародна політична криза (березень – серпень 1939 р.). Політика “гарантій” Англії та Франції. Англійсько-французько-радянські переговори влітку 1939 р.

Пакт Молотова-Ріббентропа та його наслідки.

Тема 8. США у 1929 – 1945 рр.

Світова економічна криза 1929 – 1933 рр., її особливості у США. Внутрішня та зовнішня політика уряду Г. Гувера. Загострення соціальних протиріч. Піднесення робітничого та фермерського руху у роки економічної кризи.

Франклін Делано Рузвельт та його перша перемога у президентських перегонах у 1933 р. “Новий курс” президента Ф. Рузвельта як ліберальний варіант державно-монополістичної ідеології. Основні заходи початкового етапу “нового курсу”.

Поворот вліво у політиці “нового курсу”. Реформи у соціальній області. Партійно-політична боротьба з проблем “нового курсу”. Президентські вибори 1936 р.

Зовнішня політика уряду Ф. Рузвельта. Встановлення дипломатичних відносин з СРСР. Політика “доброго сусіда” у Латинській Америці. Боротьба з проблем європейської та далекосхідної політики. Ізоляціонізм та його суть.

Внутрішнє та міжнародне становище США напередодні Другої світової війни.

США в роки Другої світової війни.

Тема 9. Велика Британія у 1929 - 1945 рр.

Особливості діяльності лейбористів в умовах світової економічної кризи. Загострення соціальної напруженості. Зростання страйкового руху. Урядова криза 1931 р. та утворення "національного уряду" і характерні риси його економічної і соціальної політики. Спроби виходу з кризи. Введення протекціонізму. Внутрішньополітичні зміни в першій половині 1930-х рр. Кризові тенденції в провідних політичних партіях Великої Британії. Поява елементів фашистського руху в країні.

Кризові явища в колоніальній імперії і процес її трансформації. Посилення ролі домініонів. Вестмінстерський статут 1931 р. Рішення Оттавської імперській конференції 1932 р. Акт про управління Індією 1935 р.

Подолання загальних кризових явищ в економіці і причини її уповільненого зростання. Внутрішня політика консервативних урядів С. Болдуїна і Н. Чемберлена. Зовнішня політика Великої Британії напередодні Другої світової війни. Загострення англо-німецьких та англо-японських протиріч. Політика потакання агресорам у Європі та на Далекому Сході. Роль Великої Британії у Мюнхенській політиці. Позиція на англо-франко-радянських переговорах у 1939 р.

Велика Британія у роки Другої світової війни.

Тема 10. Франція у 1929 - 1945 рр.

Характерні риси світової економічної кризи у Франції. Політика урядів "Національного єднання". Загострення внутрішньої ситуації і парламентські вибори 1932 р. Спроби виходу з кризи урядами "Лівого блоку".

Наростання нестабільності і посилення фашистського руху у Франції. Особливості французького різновиду фашизму. Спроба фашистського перевороту і його наслідки. Боротьба проти фашизму: внутрішній і зовнішньополітичний аспекти. Утворення Народного фронту та його програма. Перемога партій Народного фронту на виборах 1936 р. Підписання франко-радянського договору про взаємодопомогу.

Внутрішня і зовнішня політика урядів Народного фронту. Характер розбіжностей в Народному фронті. Причини розколу Народного фронту. Мюнхенська політика уряду. Причини розпаду Народного фронту, його історичне значення.

Внутрішня та зовнішня політика уряду Е. Далад'є.
Міжнародне становище Франції напередодні другої світової війни.
Франція в роки Другої світової війни

Тема 11. Італія у 1929 – 1945 рр.

Агресивна політика фашистської Італії у Середземномор'ї та на Балканах.
Італія в роки світової економічної кризи 1929 – 1933 рр. Мілітаризація економіки.
Політика “автаркії”. Утворення корпоративної системи. Соціальна демагогія фашистів.
Антифашистський рух у роки економічної кризи. Угода ІКП з Соціалістичною партією про єдність дій.
Підготовка італійського фашизму до війни. Напад фашистської Італії на Ефіопію.
Інтервенція італійського фашизму до Іспанії. Вісь “Берлін – Рим”. Участь Італії в укладанні мюнхенської угоди. Окупація Албанії. Підписання “Сталевого пакту” – військового та політичного союзу між Італією та Німеччиною.
Італійський антифашистський рух у другій половині 30-х рр.
Італія в роки Другої світової війни.

Тема 11. Німеччина у 1929 - 1945 рр.

Німеччина в роки світової економічної кризи. Поляризація політичних сил. Криза буржуазних партій. Наростання фашистської небезпеки. Робітничий рух. Політика КПН та СДПН. Проблема створення єдиного антифашистського фронту.
Встановлення нацистської диктатури. Соціальна база німецького нацизму. Внутрішня політика НСДАП. Мілітаризація економіки. Нацистський варіант державно-монополістичного регулювання економіки та соціально-політичних відносин. Політика «уніфікації» країни. Підготовка Німеччини до війни. Односторонній розрив військових статей Версальського договору. Утворення агресивного блоку з Італією та Японією. Початок гітлерівської агресії у Європі.
Антифашистський рух опору у Німеччині, причини слабкості антифашистських сил.
Загострення протиріч між Німеччиною та провідними західними країнами. Поширення гітлерівської агресії. Політика західних держав відносно Німеччини. Німецько-радянські відносини. Пакт про ненапад 1939 р.
Внутрішнє та міжнародне становище Німеччини під час Другої світової війни.
Історіографія німецького націонал-соціалізму.

Тема 12. Громадянська війна в Іспанії.

Буржуазно-демократична революція в Іспанії. Основні етапи та рушійні сили революції. Політика республікансько-соціалістичних урядів на першому етапі революції. Аграрна реформа. Церква та національне питання. Проблема армії. Боротьба робітничих мас за поглиблення демократичних перетворень у країні.
Посилення монархічної та клерикальної реакції. Іспанський фашизм та його особливості.
Другий етап революції. “Чорне дворіччя”. Боротьба демократичних сил Іспанії проти наступу фашизму. Жовтневі бої 1934 р. та їх значення.
Утворення та перемога Народного фронту на парламентських виборах 1936 р. Програма Народного фронту.
Третій етап революції. Початок реалізації програми Народного фронту. Військово-фашистський заколот. Громадянська війна та її основні періоди. Демократичні перетворення в Іспанській республіці. Боротьба за збереження та зміцнення Народного

фронту. Збройна інтервенція Німеччини, Італії та Португалії. Політика “невтручання” в іспанські справи. Міжнародний рух солідарності з іспанським народом.

Падіння Іспанської республіки. Причини поразки. Встановлення франкістської диктатури.

Історичне значення революції 1931 – 1939 рр. в Іспанії.

Тема 13. Вузлові проблеми Другої Світової війни

Причини та характер Другої світової війни.

Напад Німеччини на Польщу. Оголошення Англією та Францією війни Німеччині. Позиція США. “Дивна” війна на Західному фронті.

Військово-політичні акції СРСР у 1939 р. Вступ радянських військ у Західну Україну та Західну Білорусію. Договори про взаємодопомогу з Естонією, Латвією та Литвою.

Радянсько-фінська війна. Позиція західних держав у період радянсько-фінської війни. Радянсько-фінський договір 1940 р.

Перехід Німеччини до активних воєнних дій на Західному фронті. Захоплення Данії та Норвегії. Напад Німеччини на Бельгію, Голландію та Францію. Вступ у війну Італії. Поразка Франції та її причини.

Зародження руху Опору в окупованих країнах. Колабораціонізм у Європі.

Включення країн Прибалтики до складу СРСР. Вступ радянських військ у Бессарабію. Урегулювання радянсько-румунського конфлікту з бессарабського питання.

Воєнно-політична ситуація після поразки Франції. Намагання Німеччини вивести із війни Англію. Англо-американське співробітництво у ході війни. Закон про “ленд-ліз”. Розбіжності в англо-американському блоці.

Військові дії у Північній Африці.

Японська експансія в басейні Тихого океану. Загострення японсько-американських та японсько-англійських протиріч.

Берлінський пакт трьох держав. Напад Італії на Грецію. Приєднання Угорщини, Румунії та Болгарії до троїстого пакту. Нацистська Німеччина та її васали у Європі. Німецька окупація Греції та Югославії. Фашистський “новий порядок” у Європі. Режим Віші у Франції.

Підготовка Німеччини до нападу на СРСР. “План Барбаросса” і генеральний план “Ост”. “Місія Гесса” та її крах.

Напад Німеччини на СРСР. Початок Великої Вітчизняної війни радянського народу. Хід війни на радянсько-німецькому фронті. Крах планів “блискавичної війни”. Битва за Москву та її міжнародне значення.

Посилення визвольної війни народів проти країн агресивного блоку. Створення антигітлерівської коаліції. Атлантична хартія.

Напад Японії на Перл-Харбор та початок війни на Тихому океані. Захоплення Японією Східної та Південно-Східної Азії.

Зміцнення антигітлерівської коаліції. Декларація Об’єднаних Націй. Англо-радянський договір (травень 1942 р.). Угода між СРСР та США (червень 1942 р.). Розбіжності в антигітлерівській коаліції та питання про другий фронт.

Бойові дії англо-американських військ у Північній Африці.

Битви на радянсько-німецькому фронті. Історичне значення розгрому німецько-фашистських військ під Сталінградом.

Рух Опору, національно-визвольна війна народів окупованих країн проти загарбників у Європі та Азії.

Становище у Німеччині після розгрому німецьких військ під Сталінградом.

Воєнна політика Великої Британії стосовно домініонів.

Політика президента Ф. Рузвельта, успіхи воєнної економіки США.

Поразка німецько-фашистських військ на Курській дузі. Початок розвалу гітлерівського блоку. Крах італійського фашизму. Капітуляція Італії. Дії англо-американських окупаційних військ в Італії. Піднесення антифашистського та національно-визвольного руху.

Московська нарада міністрів закордонних справ країн антигітлерівської коаліції. Тегеранська та Каїрська конференції.

Міжнародні наслідки перемог Радянської Армії у 1944 р. Висадка англо-американських військ у Північній Франції. Причини відкриття Другого фронту. Різне погіршення внутрішньополітичного становища Німеччини. Заколот 20 липня 1944 р. та його поразка.

Розпад гітлерівського блоку. Воєнні дії на Західному фронті. Визволення Франції, Бельгії та Голландії. Радянсько-французький договір 1944 р. Визвольна боротьба у Східній та Південно-Східній Європі на заключному етапі війни.

Кримська (Ялтинська) конференція та її рішення.

Поразка нацистської Німеччини. Закінчення воєнних дій у Європі.

Конференція у Сан-Франциско. Створення Організації Об'єднаних Націй.

Берлінська (Потсдамська) конференція керівників трьох союзних держав та її рішення.

Воєнні дії на Тихому океані та в Азії. Вступ Радянського Союзу у війну проти Японії. Капітуляція Японії.

Значення Другої світової війни та її підсумки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва тем	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	сем	сам		лекції	сем	сам
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розділ 1								
Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки у 1918 – 1929 рр.								
<i>Тема 1. Загальні риси розвитку країн Західної Європи та Північної Америки у 1918 – 1929 рр.</i>	15	4	2	9	8	2	0	6
<i>Тема 2. Німеччина у 1918-1929 рр.</i>	12	4	2	6	8	2	0	6
<i>Тема 3. США у 1918-1939 рр.</i>	9	3		6	8	2	0	6
<i>Тема 4. Велика Британія у 1918-1929 рр.</i>	8	2		6	7	1	0	6
<i>Тема 5. Франція у 1918-1929 рр.</i>	9	3		6	7	1	0	6
<i>Тема 6. Італія у 1918-1929 рр.</i>	8		2	6	8	2	0	6
Разом за розділом 1	61	16	6	39	36	10	0	36
Розділ 2								
Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки у 1929 – 1945 рр.								
<i>Тема 7. Загальні риси розвитку країн Західної Європи та Північної Америки у 1929 – 1945 рр.</i>	15	4	2	9	10	2	0	8
<i>Тема 8. США у 1929-1945 рр.</i>	10	4		6	8	2	0	6
<i>Тема 9. Велика Британія у 1929-1945 рр.</i>	9	3		6	8	2	0	6
<i>Тема 10. Франція у 1929-1945 рр.</i>	9	3		6	7	1	0	6
<i>Тема 11. Італія у 1929-1945 рр.</i>	8		2	6	7	1	0	6
<i>Тема 12. Німеччина у 1929-1945 рр.</i>	10		4	6	9	1	0	7
<i>Тема 13. Громадянська війна в Іспанії</i>	10		4	6	7	1	0	6
<i>Тема 13. Вузлові проблеми Другої світової війни</i>	12		6	6	9	2	0	7
Разом за розділом 2	83	14	18	51	12	12	0	52
Усього годин	144	30	24	90	22	22	0	88

4. Теми семінарських занять (24 годин)

№	Назва теми	Кількість годин
1	Міжнародні відносини у 1918 – 1933 рр. Німецьке питання.	4
2	Італійський фашизм	4
3	Націонал – соціалістичний режим у Німеччині	4
4	Революція в Іспанії та громадянська війна 1936 – 1939 рр.	4
5	Історія міжнародних відносин у 1930-ті рр.	2
6	Вузлові проблеми Другої світової війни	6
	Разом	24

Семінарські заняття з курсу
«Сучасна історія Західної Європи та Північної Америки (І період)» у 2015 р.

Тема: Міжнародні відносини у 1918 – 1933 рр. (4 години).

Заняття перше

Становлення Версальсько-Вашингтонської системи.

1. Геополітичні наслідки Першої світової війни.
2. Паризька конференція 1919 – 1920 рр.: позиція переможців у питаннях мирного врегулювання. Утворення Лігі націй і мандатна система.
3. Мирні договори з Німеччиною та її союзниками по Першій світовій війні.
4. Вашингтонська конференція 1921 – 1922 рр.

Джерела

Архив полковника Хауза. Избранное в двух томах – Т. 2. – М., 2004. // Режим доступа: <http://www.ex.ua/77121695>

Вашингтонская конференция по ограничению вооружений и тихоокеанскому и дальневосточному вопросам. 1921-1922 гг. Полный перевод актов и документов. – М., 1924.

Версальский мирный договор. – М., 1925. // Режим доступа: <http://on-island.net/History/VersPact/VerPact.djvu>

Гинденбург П. Воспоминания. – Пг., 1922. // Режим доступа: http://militera.lib.ru/memo/german/hindenburg_p01/index.html

Документы внешней политики СССР. – Т. 2. – М., 1957.

Записки германского кронпринца. – М., 1924.

Итоги империалистической войны. Серия мирных договоров / Под ред. Ю. В. Ключникова, – М., 1925.

Кузьмин Ю. М. Хрестоматия по новейшей истории стран Европы и Америки. – Киров, 2007. - // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/597993/> ; <http://predskazat-sudbu.ru/mir-knig/istoriya/78878-hrestomatiya-po-noveyshey-istorii-stran-evropy-i-ameriki-1918-2006-gg.html>

Ллойд Джордж Д. Правда о мирных договорах. – Т. 1-2. – М.: Издательство иностранной литературы, 1957. // Режим доступа: https://vk.com/doc8157_326676501?hash=ffbbc17fa36b272102&dl=586843fa8559359e7e

Нейиский мирный договор. – М., 1925.

Никольсон Г. Как делался мир в 1919 г. – М., 1945. // Режим доступа: <http://www.ex.ua/84764719>

Севрский договор. – М., 1927.

Сен-Жерменский мирный договор. – М., 1925.

Ратенау В. Генуя и Канны. – М., 1923.

Трианонский мирный договор. – М., 1925.

Фош Ф. Воспоминания. – М., 1939. // Режим доступа:

<http://www.booksite.ru/fulltext/foch/index.htm>

Хрестоматия по истории международных отношений. – М., 1963.

Хрестоматия по новейшей истории. – Т. 1. – М., 1960. // Режим доступа:

<http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000129/>

Література

Ачкинази Б. А. Версальский мир и борьба партий во Франции в 1919 г. //

Французский ежегодник. 1986. – М., 1988. – С. 27-53

Версаль и новая Восточная Европа. – М., 1996.

Виноградов К. Б. Дэвид Ллойд Джордж. – М., 1970.

https://vk.com/doc35927296_327030963?hash=2d4488000fab5f203&dl=054a1af9f27c0bd1b7 ; <http://www.twirpx.com/file/1216712/>

Гершов З. М. Вудро Вильсон. – М., 1983. // Режим доступа:

<http://www.twirpx.com/file/445854/>

Гренвилл Дж. История XX века. – М., 1999.

Дюрозель Ж. Б. Історія дипломатії з 1919 до наших днів. – К., 1995.

Европа между миром и войной. 1918-1939. – М., 1992.

Илюхина Р. М. Лига Наций: 1919 – 1934. – М., 1982.

Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997. [http://www.e-](http://www.e-reading.club/book.php?book=1016921)

[reading.club/book.php?book=1016921](http://www.e-reading.club/book.php?book=1016921) ;

Кейнс Д. Экономические последствия Версальского договора. – М., 1924.

Клеймёнова Н. Е., Сидоров Н. А. Версальско-Вашингтонская система

международных отношений: проблема становления и развития. 1918 – 1939. –

М., 1995. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/738431/>

Лихачев М. О. «Наступивший мир возмутителен... и способен приносить только

несчастья». Позиция Дж. М. Кейнса на Версальской мирной конференции 1919 г. //

Режим доступа:

<http://cyberleninka.ru/article/n/nastupivshiy-mir-vozmutilen-i-sposoben-prinosit-tolko-neschastya-pozitsiya-dzh-m-keynsa-na-versalskoy-mirnoy-konferentsii-1919-g>

Мальков В. Л. Версаль и его уроки // Первая мировая война. Пролог XX века. – М.

1998. Режим доступа: http://militera.lib.ru/research/sb_pmv-prolog-20-veka/index.html

Мальков В. Л. Вудро Вильсон и его "принцип национальностей": взгляд из

современности // Новая и новейшая история. – 2010. – № 6. – С. 104-111.

Марущак М. Й. Історія дипломатії ХХ століття. – Львів, 2003.

Морозов Г. И. Лига наций: взгляд через полвека // ВИ. – 1992. – № 2-3. – С. 162-167.

Нольфо Э. История международных отношений (1918 – 1999 гг.) / Под ред. М. М. Наринского. – М.: Логос, 2003. – Т. 1. – 592 с. // Режим доступа: http://mirknig.com/knigi/estesstv_nauki/1181116067-je_di_nolfo._istorija_mezhdunarodnykh_otnoshenijj_19181999_gg..html

Первая мировая война и проблема политического переустройства Центральной и Юго-Восточной Европы. – М., 1991.

Прицкер Д. П. Жорж Клемансо. – М., 1983. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/588902/> ;

Романов В. В. Вудро Вильсон и его концепция мироустройства // США - Канада. Экономика-политика-культура. – 2005. – № 2. – С. 68-80.

Романов В. В. Полковник Эдвард Хауз: Политический портрет // ВИ. – 2005. – № 7.

Сыч А. И. Национальный аспект Версальской системы // ВИ. – 2004. – № 1. – С.126-133.

Уткин А. И. Дипломатия Вудро Вильсона. – М., 1989.

Цветков Г. М. Міжнародні відносини і зовнішня політика в 1917 – 1945 рр.: Навч. посібник для студентів вищ. закладів освіти. – К., 1997.

Шацилло В. К. Президент В. Вильсон: от посредничества к войне // Новая и новейшая история. – 1993. – № 6.

Заняття друге

Німецьке питання в міжнародних відносинах 1921 – 1933 рр.

1. Репараційна проблема. Генуезька конференція та Рапальський договір 1921 р.
2. Міжнародні аспекти Рурської кризи 1923 р. та механізми її подолання. «План Дауеса».
3. Локарнська конференція 1925 р. та її міжнародні наслідки. Стосунки Веймарської республіки з СРСР.
4. Вплив «Великої депресії 1929 – 1933 рр. на Німеччину: «план Янга (Юнга)», «мораторій Гувера» та Лозаннська конференція 1932 р.

Джерела

Локарнская конференция 1925 г.: Документы. – М., 1959.

Локарнские соглашения. – М., 1925.

План решения репарационного вопроса: Доклады комиссии экспертов под председательством Дауэса и Мак-Кенна. – М., 1925.

План Юнга. – М., 1930.

План Юнга и Гаагская конференция 1929-1930 гг. Документы и материалы. – М.-Л., 1931.

Хрестоматия по новейшей истории. – Т. 1. – М., 1960.

Література

Бабиченко Л. Г. Политбюро ЦК РКП(б), Коминтерн и события в Германии в 1923 г. // Новая и новейшая история. – 1994. – № 2. – С. 125-157.

Белоусова З. С. Франция и европейская безопасность. – М., 1976.

Ватлин А. Ю. Германия в XX веке. – М., 2003.

Горлов С. А. Совершенно секретно: Москва – Берлин, 1920 – 1933 гг: Военно-политические отношения между СССР и Германией. – М., 1999.

Горохов В. Н. История международных отношений. 1926 – 1939: Курс лекций. – М. 2004.

Джордан В. М. Великобритания, Франция и германская проблема в 1918 – 1939 гг.: Пер. с англ. – М., 1945.

Дюрозель Ж. Б. Історія дипломатії з 1919 до наших днів. – Київ, 1995.

Европа между миром и войной. 1918 – 1939 гг. – М., 1992.

Индукаева Н. С. От войны к миру: Политика США в германском вопросе в 1918 – 1921 гг. – Томск, 1977.

Индукаева Н. С. Политика США в отношении Германии в 1922 – 1925 гг. – Томск, 1986.

Клиновский В. С. Германия и Польша в локальной системе европейских отношений (Из истории зарождения Второй мировой войны). – Минск, 1975.

Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997.

Макаренко П. В. Курсом Раппало: СССР и Германия в 1922 – 1927 гг. // ВИ. – 2011. – № 10. – С. 29-45.

Макаренко П. В. «Немецкий Октябрь» 1923 г. и советская внешняя политика // ВИ. – 2012. – № 3. – С. 36-55.

Малафеев К. А. Международные отношения и дипломатия капиталистических держав в Европе в 1924 – 1936 гг. – Рязань, 1988.

Мальков В. Л. Вудро Вильсон и его "принцип национальностей": взгляд из современности // НиН. – 2010. – № 6. – С. 104-111.

Молодяков В. Раппальский договор // Родина. – 2004. – № 4. – С. 77-78.

Никонова С. В. Очерк европейской политики Германии. 1924 – 1929 гг. – М., 1977.

Нольфо Э. История международных отношений (1918 – 1999 гг.) / Под ред. М. М. Наринского. – М.: Логос, 2003. – Т. 1. – 592 с.

Петров И. Внешняя политика Густава Штресемана. // МЖ. – 2000. – № 11. – С.104-112.

Садовая Г. М. Вальтер Ратенау и Рапалльский договор. — Самара, 2001. — 116 с.
<http://psycheya.samara.ru/files/teachers/sadovaya/15.doc>

Станков Н. Н. Трудный путь к Локарно: дипломатия Э. Бенеша в 1925 году // НиН. — 2007. — № 2. — С. 50-76.

Фарбман Н. В. Густав Штресман: человек и государственный деятель // НиН. — 1995. — № 4. — С. 167-190

Тема: Італійський фашизм (4 години)

Заняття третє

Зародження та становлення фашистського режиму в Італії у 1918 – 1926 рр.

1. Політичні та соціально-економічні наслідки Першої світової війни для Італії.
2. Зародження фашистського руху в Італії та його соціальна база.
3. «Красне двохріччя» та загострення політичної кризи.
4. «Похід на Рим» та початковий етап діяльності Б. Муссоліні на чолі уряду.
5. «Справа Матеотті» та її вплив на трансформацію режиму Б. Муссоліні.

Заняття четверте

Внутрішня політика фашистського режиму в Італії у 1926 – 1939 рр.

1. Формування тоталітарної системи в Італії. Надзвичайні закони та їх сутність.
2. Становлення корпоративного устрою в Італії: Економічні експерименти фашистського режиму у 1930-ті рр.
3. Італійський фашизм та італійське суспільство у 1930-ті рр.: соціальний, культурний та ідеологічний аспекти.

Джерела до всієї теми

Грамши А. Избранные произведения. — М., 1960.

Лонго Л. Избранные статьи и речи. — М., 1975.

Пайета Д. К. Как это было // Новое время. — 1988. — № 17.

Пезенти А. Университеты жизни. Борьба антифашиста. — М., 1977.

Песталоцци Л. Игра и война. — М., 1985.

Тольятти П. Избранные статьи и речи: В 2 т. — М., 1965.

Тольятти П. Лекции о фашизме. — М., 1974.

Устав фашистской партии / Джулио Ю. Фашистская Италия. — М.-Л., 1929.

Устав юношеских организаций фашизма / Сандомирский Г. Фашизм и молодежь. — М., 1925.

Література до всієї теми

- Ben-Ghiat R. Fascist modernities: Italy, 1922-1945. – Bercley, 2001. Режим доступа: <http://wnlibrary.com/Portabel%20Documents/Fascist%20Modernities%20-%20Italy%201922-1945.pdf>
- [Bosworth](#) R. J. B. Mussolini. – New-York, Oxford, 2002. Режим доступа: <http://ua.bookfi.org/book/708446>
- European Fascism since 1919. – Режим доступа: <http://www.h-net.org/~german/syllabi/syllabus2010/RuehlFascism.pdf>
- Pollard J. The Fascist Experience in Italy. – London, 2005. Режим доступа: http://www.e-reading.org.ua/bookreader.php/135877/The_Fascist_Experience_in_Italy.pdf
- Алатри П. Происхождение фашизма. – М., 1961.
- Арендт Х. Истоки тоталитаризма. – М., 1996. // Режим доступа: <http://pavroz.ru/files/arendttot.pdf>
- Арендт Х. Тайная полиция // Новое время. – 1992. – № 6.
- Аристов Н. Кто такие фашисты. – М.-Л., 1927.
- Белоусов Л. С. Формирование фашистами системы идейно–политического подчинения молодежи в Италии // Вестник МГУ. – 1984. – № 5.
- Белоусов Л. С. Итальянская молодежь на пути к Сопротивлению // Вестник МГУ. – Серия 8. – История. – 1985. – № 5.
- Белоусов Л. С. Бенито Муссолини: политический портрет // НиН. – 1991. – № 5. – С. 112-133.
- Белоусов Л. С. Бенито Муссолини: диктатура и демагогия. – М., 1993.
- Белоусов Л. С. Итальянский рабочий класс в годы фашизма. – М., 1996.
- Белоусов Л. С. Репрессивный аппарат режима Муссолини // НиН. – 1999. – № 2.
- Белоусов Л. С. Режим Муссолини и массы. – М., 2004.
- Бессонов Б. Н. Фашизм: идеология, политика. – М., 1985.
- Беттельчейм Б. О психологической привлекательности тоталитаризма // Знание. – 1997. – № 8. – С. 103-107. Режим доступа: http://vivovoco.astronet.ru/VV/PAPERS/ECCE/VV_EH14W.HTM
- Букалов А. Бенито Муссолини. Бюст в бункере. // Новое время. – 2003. – № 1-2. – С. 26-27.
- Бутенко А. П. Социологические вопросы истории и теории тоталитаризма // Социс. – 1998. – № 12. – С. 26-37.
- Випперман В. Европейский фашизм в сравнении (1922 – 1982). – Новосибирск: Сибирский хронограф, 2000. Режим доступа: <http://lib.meta.ua/book/13153/>
- Гарен Э. Хроника итальянской философии XX века. – М., 1999.
- Гренвилл Дж. История XX века. Люди, события, факты. – М., 1999.
- Григорьева И. В. Италия в XX веке. – М., 2006.

- Дем'яненко Б. Порівняльний аналіз італійської та сталінської моделей тоталітаризму / Нова політика. – 1998. – № 3.
- Ильинский М. Дедушка дуче // Новое время. – 2000. – № 5. – С. 32-33
- Ильинский М. Жизнь и смерть Бенито Муссолини. – М., 2000.
- История Италии. – Т. 3. – М., 1971.
- История фашизма в Западной Европе. – М., 1978.
- Карпи Г. Тысяча лиц итальянского тоталитаризма. // Неприкосновенный запас. – 2002. – № 2. – С. 45-50. Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/nz/2002/22/kar.html>
- Кин Ц. Итальянский ребус. – М., 1991.
- Кин Ц. Начало итальянского фашизма. Бенито Муссолини: социально – политический портрет // Вопросы философии. – 1988. – № 1.
- Колье Р. Дуче! Взлет и падение Бенито Муссолини. – М., 2001.
- Комолова Н. П. Новейшая история Италии. – М., 1989.
- Курскова Г. Ю. Тоталитаризм на перекрестке мнений // Социально – гуманитарные знания. – 1999. – № 1. – С. 191-209
- Лисовский Ю. П. Италия от фашизма к демократии. – М., 1990.
- Лопухов Б. Р. История фашистского режима в Италии. – М., 1977.
- Лопухов Б. Р. Поход на Рим // ВИ. – 1965. – № 11.
- Лопухов Б. Р. Фашизм и рабочее движение в Италии. – М., 1978.
- Лопухов Б. Р. Эволюция буржуазной власти в Италии. – М., 1983.
- Любин В. П. Тоталитаризм в Германии, Италии и СССР: споры историков // Преподавание истории в школе. – 2003. – № 1.
- Михайленко В. И. Итальянская историография о происхождении и сущности фашизма. – М., 1988.
- Михайленко В. И. Итальянский фашизм: основные вопросы историографии. – Свердловск, 1987.
- Моравиа А. Равнодушные. – М., 1990.
- Наумов А. Фашистский интернационал. Покорение Европы. – М., 2005.
- Новейшая история Италии / Под ред. Комоловой Н. П. – М., 1989.
- Новиков В. Фашизм: очерки по итальянскому фашизму. – Париж, 1926.
- Нольте Э. Фашизм в его эпохе: Аксьон Франсэз. Итальянский фашизм. Национал-социализм. – Новосибирск, 2001.
- Опитц Р. Фашизм и неофашизм. – М., 1988.
- Райх В. Психология масс и фашизм. – СПб., 1997.
- Рахшмир П. Ю. Происхождение фашизма // ВИ. – 1978. – № 2.

- Ридли Дж. Муссолини. – М., 1999.
- Самойлов Э. В. Общая теория фашизма. – Кн. 2. – М, 1993.
- Сандомирский Г. Италия наших дней. – М., 1926.
- Сандомирский Г. Теория и практика европейского фашизма. – М., 1929.
- Сандомирский Г. Фашизм и молодежь. – М., 1925.
- Слободской С. М. Итальянский фашизм и его крах. – М., 1946.
- Слободской С. М. Социальная сущность фашизма. – М., 1938.
- Смид Д. Муссолини. – М., 1995.
- Судьбы XX века: Бенито Муссолини. – М., 1999.
- Сумбатов Ю. Г. Тоталитаризм – политический феномен XX века // Социально-гуманитарные знания. – 1999. – № 1.
- Токарева Е. С. Фашизм, церковь и католическое движение в Италии (1922 – 1943). – М., 1999.
- Тоталитаризм в Европе XX века. Из истории идеологий, движений, режимов и их преодоления. – М., 1996.
- Устрялов Н. В. Итальянский фашизм. – Харбин, 1928.
- Фашизм и антидемократические режимы в Европе. – М., 1981.
- Филатов Г. С. История фашизма в Западной Европе. – М., 1982.
- Филатов Г. С. Итальянский фашизм и его крах // НиН. – 1972. – № 2.
- Филатов Г. С. Крах итальянского фашизма. – М., 1985.
- Филатов Г. С. Фашизм, неофашизм и антифашистская борьба в Италии. – М., 1987.
- Хибберт К. Бенито Муссолини. – Ростов-на-Дону, 1998.
- Шаронов М. Сдвиги в католическом движении Италии // Новое время. – 1971. – № 34.
- Шатров Б. Правители фашистской Италии. – М., 1943.
- Щекин Ф. Тоталитарные идеологии сквозь призму психоанализа и религиоведения. // Вопросы философии. – 1998. – № 4.
- Эберстайн В. Культ государства: Гегель и Муссолини // Знание сила. – 1990. – № 4.
- Эко У. Вечный фашизм. Режим доступа:
<http://nationalism.org/library/science/ideology/eco/eco-ur.htm>
- Эфиров С. А. Трагедия самообмана // Вестник АН СССР. – 1990. – № 4.

Мультимедійні ресурси:

- Бенито Муссолини. Дуче / Benito Mussolini il duce del fascismo. Италия. (2008). DVD.
- Диктаторы. Тайны великих вождей. Бенито Муссолини. Телеканал Россия. (2005).
Режим доступа: <http://www.youtube.com/watch?v=PfItJBHhNyA>
- Итальянский фашизм в цвете / Italian Fascism in Color. Великобритания. 2006.

Веб-ресурси:

<http://www.fordham.edu/halsall/mod/modsbook42.asp#Italy>

<http://specialcollections.library.wisc.edu/exhibits/Fascism/>

<http://www.italianhistoricalstudies.org/digital-archives-and-documents.html>

Тема: Націонал-соціалістичний режим у Німеччині

Заняття п'яте: Виникнення та завоювання влади НСДАП.

1. Причини виникнення націонал-соціалістичного руху в Німеччині.
2. Ідеологія націонал-соціалізму як варіант "інтегрального націоналізму".
3. Криза Веймарської республіки. Прихід нацистів до влади.
4. Державно-політична структура Третього Рейху.

Заняття шосте: Внутрішня політика НСДАП до 1939 р.

1. Економічна політика нацизму як варіант державно-монополістичного регулювання економіки.
2. Соціальна політика нацистського режиму.
3. Особливості "уніфікації" духовного життя в Німеччині.
4. Націонал-соціалізм як форма праворадикального тоталітаризму.

Джерела до всієї теми

Hitler A. Speech, April 12, 1921 // Hanover //

<http://history.hanover.edu/courses/excerpts/111hit1.html>

Hitler A. Speeches 1921-1941 // Hitler Historical Museum // <http://www.hitler.org/speeches/>

Hitler A. Reichstag Speech, February 20, 1938 // Yale university //

<http://www.yale.edu/lawweb/avalon/wwii/bluebook/blbk05.htm>

The 25 Points, 1920 - An early Nazi program // Internet Modern History Source Book //

<http://www.fordham.edu/halsall/mod/25points.html>

Анатомия войны. Новые документы о роли германских монополий в подготовке войны. – М., 1971.

Борман М. Последние записки. – Смоленск, 1993.

Вагенер О. Беседы с Отто Вагенером // Луч. – 1992. – № 8.

Васильчикова М. Берлинский дневник. 1940–1945. – М., 1984.

Видеман Ф. Гитлер глазами его адъютанта // НиН. – 1998. – № 5-6.

Винцер Б. Солдат трёх армий. – М., 1973.

Геббельс Й. Дневники 1940–1941 // НиН. – 1994. – №6; 1995. – № 3.

Геббельс Й. Последние записки. – Смоленск, 1993.

Гейден К. История германского фашизма. – М., 1935.

Гелен Р. Служба. – М., 1997.

- Тереке Г. Я был королевско-прусским советником. – М., 1977.
- Германский национал–социализм / Сост. В. Пруссаков. – М., 1994.
- Гизевус Г. Б. Горит рейхстаг // НиН. – 2002. – № 1.
- Гитлер А. Моя борьба. (Майн Кампф). – Ашхабад, 1992.
- Гобино Ж. Опыт о неравенстве человеческих рас. – Т.1-4. – М., 1853–1855.
- Дашичев В. И. Банкротство стратегии германского фашизма: исторические очерки, документы и материалы. — Т.1. – М.,1973.
- Дело генерал–полковника фон Фрича // ВИ. – 1938. – № 12.
- Додд У. Дневник посла Додда. 1933 –1938. – М, 1961.
- Документы нацистской Германии по русскому вопросу // Россия XXI. – 1993. – № 6.
- Завещание Гитлера. – М., 1991.
- Кейтель В. Взгляд в прошлое // ВИ. – 1991. – № 2-3.
- Кейтель В. Размышления перед казнью: Воспоминания, письма и документы начальника Верховного главнокомандования вермахта. – М.,1998.
- Киш Г. И. Гитлер и другие. – М.,1935.
- Клемперер В. Язык Третьего Рейха // Вестник Российской Академии Наук. – 1992. – № 12.
- Национал-социалистическая партия Германии. Съезд (1937, Нюрнберг). – М.,1937.
- Нюрнбергский процесс: Сборник материалов – Т. 1-8. – М, 1987-1999.
- Пикер Г. Застольные разговоры Гитлера. – Смоленск, 1993.
- Раттенхубер Г. Гитлер по прозвищу «волк» – воспоминания начальника личной охраны // ВИЖ. – 1992. – № 12.; 1993. – № 1.
- Ратцель Ф. Земля и жизнь. – СПб., 1903–1906.
- Ратцель Ф. Человечество как жизненное явление на земле. – Т.1-2. – М., 1901.
- Раушнинг Г. Говорит Гитлер. Зверь из бездны. (Данунгский сенатор) – М., 1993.
- Розенберг А. Миф XX века // Кубань. – 1993. – № 3-4.
- Солоневич Т. В. Три года в советском торгпредстве. – София, 1938.
- Ступникова Т. С. «...Ничего кроме правды». Нюрнберг – Москва. Воспоминания. – М., 1990.
- Филипов И. Ф. Записки о Третьем Рейхе. – М., 1970.
- Форд Г. Международное еврейство. –М., 1994.
- Чемберлен Х. С. Арийское мировоззрение / Сер. «Пламенные реакционеры XX века».– Б. м., 1995.
- Шелленберг В. Лабиринт. – М., 1991.
- Шелленберг В. Мемуары. – Минск, 1998.

- Шпеер А. Воспоминания. – Смоленск, 1997.
- Шпенглер О. Пруссачество и социализм. – Пг., 1922.
- Штрассер О. Гитлер и я. – Ростов–на–Дону, 1999.
- Юнг К. Война с тенью // Вестник МГУ. – Серия 7: Философия. – 1995. – № 6.

Література до всієї теми

- Алданов М. Гитлер // Алданов М. Портреты. – М., 1994.
- Аникеев А. А. Германский фашизм и крестьянство. – Ростов–на–Дону, 1979.
- Аникеев А. А., Кольга Г. И., Пуховская Н. Е. НСДАП: идеология, структура и функции. – Ставрополь, 2000.
- Арендт Х. Истоки тоталитаризма – М., 1996.
- [Бачо Я.](http://www.rulit.net/books/nacizm-ot-triumfa-do-eshafota-read-59654-1.html) Нацизм. От триумфа до эшафота. – Москва, 2004. Режим доступа: <http://www.rulit.net/books/nacizm-ot-triumfa-do-eshafota-read-59654-1.html>
- Безыменский Л. Разгаданные загадки Третьего Рейха. 1933 – 1941. – М., 1981.
- Бернась Ф. Убийцы с Вильгельмштрассе. – М., 1992.
- Биск. История повседневной жизни в Веймарской Республики. – М., 1992.
- Бланк А. С. Германский фашизм и западногерманский неонацизм (идеология). – Т.3.– Вологда, 1974.
- Борозняк А. И. Историки ФРГ о нацизме // НиН. – 1997. – № 1.
- Бровко Л. Н. Германская социал-демократия в годы фашистской диктатуры. 1933 – 1945. – М., 1988.
- Бровко Л. Н. Конформизм и конфронтация. Христианская церковь и нацистское государство // СМ – 1993. – № 2.
- Бровко Л. Н. Церковь и Третий Рейх // НиН. – 1991. – № 4.
- Бройнингер В. Противники Гитлера в НСДАП, 1921-1945. – М., 2006.
- Брухфельд С. Передайте об этом детям вашим...: История Холокоста в Европе 1933 – 1945. – М., 2000.
- Буллок А. Гитлер и Сталин. – М., 1993. – Т. 1-2. – Смоленск, 1997.
- Буровский А. Мифопоэтика национал–социализма // Посев. – 1994. – № 2.
- Буханов В. А. Европейская стратегия германского фашизма. – Свердловск, 1991.
- Васильченко А. В. Война кланов. Черный фронт против НСДАП. – М., 2005.
- Ватлин А. Ю. Германия в XX веке. – М., 2002.
- Ветте В. Вторая мировая война. Психологическая мобилизация немецкого населения. 1933–1939 гг. Дискуссии. Основные тенденции. Результаты исследований / Под ред. В. Михалки. – М., 1997.
- Винокуров И. Окультное бюро СС // Вокруг света. – 1992. – № 11.

- Випперман В. Европейский фашизм в сравнении: 1922 – 1982. – Новосибирск, 2000.
- Волков А., Славин С. Адмирал Канарис – «железный» адмирал. – М., 1998.
- Всемирная история экономической мысли: В 6 т.– Т. 4 «Фашистская экономическая мысль». – М., 1987.
- Гаджиев К.С. Тоталитаризм как феномен XX века // Вопросы философии. – 1992. – № 2.
- Галактионов Ю. В. Германский фашизм в зеркале историографии 20–40-х гг. – Кемерово, 1996.
- Галкин А. А. Германский фашизм. – М., 1989.
- Галкин А. А. Западня: рассказ о том, что принёс націонал-социализм рабочим. – М., 1995.
- Галкин А. А. Миражи и реальность пангерманизма: фашистская с модель // Гегемонизм; с эпохой в конфликте. – М., 1982.
- Галкин А. А. Рахшмир П. Ю. Консерватизм в прошлом и настоящем. – Гл. 2. Консерватизм и фашизм. – М., 1987.
- Гаранин Л. М. Второй человек в рейхе (Геринг) // ВИ. – 1992. – № 1.
- Гейден К. Путь НСДАП: Фюрер и его партия. М., 2004. Режим доступа: // Журнал «Militera» [//militera.lib.ru/research/heiden/index.html](http://militera.lib.ru/research/heiden/index.html)
- Германия: фашизм, неофашизм и молодёжь. – Томск, 1993.
- Герцштейн Р. Э. Война, которую выиграл Гитлер. – Смоленск, 1996.
- Гинцберг Л. И. Ранняя история нацизма. Борьба за власть. – М., 2004.
- Глушков Е. А. Социально–психологические основы нацистской пропаганды // Труды Томского университета, 1973. – Т. 2.
- Гогун А. Черный PR Адольфа Гитлера: Документы и материалы. — М., 2004.
- Голомшток И. Н. Тоталитарное искусство. – М., 1994.
- Госвайлер К. Рейхсвер и образование нацистской партии // Ежегодник германской истории. 1977. – М., 1978.
- Гротов Г. Герман Геринг – маршал Рейха. – Смоленск, 1998.
- Грюнберг К. Гитлер: Биография фюрера. СС – черная гвардия Гитлера. – М., 1995.
- Гудрик–Кларк Н. Оккультные корни нацизма. – СПб., 1995.
- Давлетов А. Р. НСДАП и разрушение партийно–государственной структуры Веймарской республики (1930–1933) // Политические и государственные структуры стран Западной Европы и Америки в новое и новейшее время. – Днепропетровск, 1979.
- Деларю Ж. История гестапо. – Смоленск, 1993.
- Дживелегов А.К. Немецкая культура и война. – СПб., 1997.

- Джонсон П. Современность. Мир с двадцатых по девяностые годы. – Т. 1. – Гл. «Бесы». – М., 1995.
- Дюльфер И. От союзника к пособнику в тотальной войне. Военные и общество в Германии, 1933–1945 гг. // Вторая мировая война. Дискуссии. Основные тенденции. Результаты исследований / Под ред. В. Михалки – М., 1997.
- Ерин М. Е. Генрих Брюнинг // НиН. – 1986. – № 5.
- Ерин М. Е. История Веймарской республики в новейшей германской историографии. – Ярославль, 1997.
- Ерин М. Е. Католическая церковь Германии и фашизм. – Ярославль, 1990.
- Ерин М. Е. Распад партийной системы и крах Веймарской республики. – Ярославль, 1992.
- Есипов В. В. Германский фашизм и культура (Культурно–политологическая деятельность НСДАП в 1929–1939 гг.). – М., 1997.
- Желев Ж. Фашизм. – М., 1991.
- Жильсон В. Нацизм – тайное общество. – М., 1998.
- За кулисами Третьего Рейха // ВИЖ. – 1993. – № 1-11; 1994. – № 1-5.
- Замковский В. Германский фашизм – одна из главных форм тоталитаризма. – М., 1994.
- Захаров В.В., Кулишов В.Д. Начало начал: Германия, 1933 - 1939 годы. – М., 2000. – 560 с.
- Искусство, которое не покорилося. Немецкие художники в период фашизма. 1933 – 1945. – М., 1995.
- История фашизма в Западной Европе. – М., 1978.
- Коваль В. С. Путь к Бабьему Яру (германский антисемитизм). – К., 1991.
- Кретинин С. В. Идеология немецкой социал–демократии 1918–1939. – Воронеж, 2002.
- Линденберг К. Технология зла. К истории становления национал-социализма. – М., 1997. Режим доступа: <http://bookre.org/reader?file=1483520&pg=1>
- Моммзен Г. Оппозиция Гитлеру и немецкое общество в 1933–1945 гг. // Вторая мировая война. Дискуссии. Основные тенденции. Результаты исследований / Под ред. В. Михалки. – М., 1997.
- Моссе Д. Нацизм и культура: Идеология и культура национал-социализма. – М., 2004.
- Опитц Р. Фашизм и неонацизм. – М., 1986.
- Орлов Ю. А. Антисемитизм как основополагающей компонент националистического «мифа почвы, крови, расы» // Вестник МГУ. – Сер. 10: Журналистика. – 1994. – № 3.
- Орлов Ю. А. К значению философии Шопенгауэра, Ницше и Шпенглера для методологии немецко–фашистской пропаганды // Вестник МГУ. – Сер. 10: Журналистика. – 1993.

- Орлов Ю. А. Националистический компонент немецко-фашистской идеологии в высказываниях Дитриха Экарта и других носителей «фелькишской идеи» // Вестник МГУ. – Сер. 10: Журналистика. – 1994. – № 2.
- Паламарчук Е. А. Социальная политика Третьего Рейха. – Ростов-на-Дону, 2005.
- Парнов Е. Трон Люцифера: Критические очерки магии и оккультизма. – М., 1991.
- Пленков О. Ю. Мифы нации против мифов демократии. – СПб., 1997.
- Пленков О. Ю. Третий Рейх. Социализм Гитлера (Очерк истории и идеологии). – СПб.: Издательский Дом «Нева», 2004.
- Пленков О. Ю. Третий Рейх. Нацистское государство. – СПб.: Издательский Дом «Нева», 2004.
- Пленков О. Ю. Третий Рейх. Арийская культура. – СПб.: Издательский Дом Нева», 2005.
- Проблемы истории СССР и Германии 20–х – 40–х гг. – Ярославль, 1991.
- Прокопьев В. П. История германской государственности. – Калининград, 1985.
- Прозектор Д. М. Фашизм: путь агрессии и гибели. – М., 1985.
- Пруссаков В. А. Альфред Розенберг и его «миф» // Пруссаков В. А. Портреты на фоне свастики. – М., 1995.
- Пруссаков В. А. Оккультный мессия и его рейх. – М., 1992.
- Райх В. Психология масс и фашизм. – СПб., 1997.
- Расплата: Третий Рейх: падение в пропасть. – М., 1994
- Раушер В. Гинденбург: Фельдмаршал и рейхспрезидент. – М., 2003.
- Раушнинг Г. Говорит Гитлер. Зверь из бездны. – М., 1981.
- Ржешевская Е. Геббельс. Портрет на фоне дневника. – М., 1994.
- Розенберг А. Миф XX века // Кубань. – 1993. – № 3/4.
- Руге В. Германия в 1917–1933 гг. – М., 1974.
- Руге В. Гинденбург. – М., 1981.
- Руткевич А. М. Хайдеггер и нацизм // ВФ. – 1988. – №11.
- Рышка Ф. Организация фашистского государства // Фашизм и антидемократические режимы в Европе. – М., 1981.
- Семиряга М. И. Тюремная империя нацизма и её крах. – М., 1991.
- Смелзер Р. «Коричневая революция»? // Вторая мировая война. Дискуссии. Основные тенденции. Результаты исследований. / Под ред. В. Михалки. – М., 1997.
- Соколов Б. Германская империя, от Бисмарка до Гитлера. – М., 2003.
- Соратники Гитлера. Дениц, Гальдер. – Ростов-на-Дону, 1998
- Толанд Д. Адольф Гитлер. – Т. 1-2. – М., 1993.
- Тоталитаризм в Европе XX века. Из истории идеологий, движений режимов и их преодоления. – М., 1996.

- Тутик Л. С. Протестантская церковь накануне и в период установления фашистской диктатуры в Германии // Вопросы германской истории. – Вып. 11. – Днепропетровск, 1983.
- Фрай Н. Государство Фюрера. Национал-социалисты у власти. Германия, 1933-1945 – М. 2009.
- Феномен Гитлера // Вопросы историографии внутренней и внешней политики зарубежных стран. – Самара, 1991.
- Фест И. Адольф Гитлер. – Т. 1-3. – Пермь, 1993.
- Фромм Э. Адольф Гитлер – клинический случай некрофилии. – М., 1992.
- Функе М. Гитлер и вермахт // Вторая мировая война. Дискуссии. Основные тенденции. Результаты исследований / Под ред. В. Михалки. – М., 1997.
- Хавкин Б.Л. Рейхсфюрер СС Гиммлер // НиН. – 1991. – № 1.
- Чернявский Г. Й. Тень Люциферова крыла. Большевизм и национал-социализм: Сравнительно-исторический анализ двух форм тоталитаризма. – Харьков, 2003.
- Шкаровский М. В. Антихристианская сущность нацистского режима и попытка создания новой религии в III рейхе. // Клио. – 2002. – № 2. – С.76–87.
- Энциклопедия Третьего Рейха. – М., 1999.

Мультимедійні ресурси

- Обыкновенный фашизм. Режиссер М. Ромм. Идеология и политическая практика германского фашизма. М., 1965 г. Режим доступа:
http://www.youtube.com/watch?v=65_Pi6uwyv4
- ВВС Нацизм: Предостережение истории. Сериал. Великобритания. 1999.
- Хроники Третьего Рейха. США. 2005
- Диктаторы. Тайны великих вождей. Телеканал Россия. (2005) «Гитлер»

Веб-ресурси:

- <http://www.h-net.msu.edu/~german/gtext/index.html>
- <http://www.ushmm.org/museum/exhibit/online/>
- <http://www.calvin.edu/academic/cas/gpa/>
- <http://www.warwick.ac.uk/~poscv/F&N/Studnotes1/index.htm>
- <http://www.searchlightmagazine.com>
- http://www.adl.org/main_Extremism/default.htm

Тема: Революція та громадянська війна в Іспанії (1931-1939 рр.)

Заняття сьоме: Іспанія на шляху до громадянської війни.

1. Передумови революції в Іспанії: соціально-економічний та політичний розвиток Іспанії в 1920-ті та на початку 1930-х рр.

2. Початковий етап революції. Соціально-економічні та політичні реформи 1931-1933 рр.
3. Іспанія в роки "чорного дворіччя". Консолідація правих сил.
4. Боротьба за створення та перемога Народного фронту.

Заняття восьме: Громадянська війна в Іспанії.

1. Причини та початок громадянської війни. Іноземна інтервенція та політика "невтручання" в іспанські справи.
2. Діяльність республіканських урядів Іспанії в 1936-1939 рр.
3. Становище у франкістській зоні. Заходи Ф. Франко по консолідації влади.
4. Падіння Іспанської Республіки. Історичне значення революції.

Джерела до всієї теми

- Бесси А. Люди в бою. И снова Испания. – М.: Прогресс, 1981. // Режим доступу: http://militera.lib.ru/memo/usa/bessie_a/index.html
- Вместе с патриотами Испании: Воспоминания участников национально-революционной войны. – К., 1986.
- Героические борцы революционной Испании. – Л., 1937.
- Говорит Испания. – Вып. 1. – М., 1937.
- Гусев А. И. Гневное небо Испании. – М., 1973. // Режим доступу: http://militera.lib.ru/memo/russian/gusev_ai01/index.html
- Диас Х. Под знаменем Народного фронта. Речи и статьи. 1935 – 1937. – М., 1937.
- Дюкло Ж. Мемуары. – Т. 1. – 1896-1952. – М 1974.
- Ибаррури Д. В борьбе. Избр. статьи и выступления. 1936-1939 гг. – М., 1968.
- Ибаррури Д. Воспоминания: Борьба и жизнь. – Кн. 1-2. – М., 1988.
- Ибаррури Д. Фашисты не пройдут. – М., 1936.
- Испания в огне. – Х., 1934.
- Испания в цифрах. – М., 1936.
- Казакова Л. С. Испания сквозь годы. – Рига, 1987.
- Кольцов М. Е. Испания в огне: В 2-х тт. – М., 1987. // Режим доступу: http://militera.lib.ru/db/koltsov_me/index.html
- Кузнецов Н. Г. На далёком меридиане: Воспоминания участников национально-революционной войны в Испании. – М., 1986.
- Лебедев Д. А. На баррикадах Астурии. – М., 1935.
- Листер Э. Наша война. – М., 1969. // Режим доступу: http://militera.lib.ru/memo/other/lister_e01/index.html
- Майский И. М. Испанские тетради. – М., 1962. // Режим доступу: http://militera.lib.ru/memo/russian/maisky_im2/index.html
- Пеллетье Ж. Полгода в тюрьме у Франко. – М., 1938.
- Под знаменем Испанской республики. 1936-1939: Воспоминания советских добровольцев - участников национально-революционной войны в Испании. – М., 1965.
- Родимцев А. Н. Добровольцы-интернационалисты: Воспоминания. – Свердловск, 1976.
- Сиснерос И. Меняю курс: Мемуары. – М., 1967. Режим доступу: http://militera.lib.ru/memo/other/cisneros_ih/index.html
- СССР и фашистская агрессия в Испании: Сборник документов. – М., 1937.
- Урибес Х. А. Что происходит в Испании? – М., 1945.

Літератури до всієї теми

- Альтамира-и-Кревеа Р. История Испании. – Т. 2. – М., 1951. Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/81183/>
- Бабицкий А. Г. Германия и Испанская республика народного фронта: формирование позиций (по дипломатическим материалам) // <http://cyberleninka.ru/article/n/germaniya-i-ispanskaya-respublika-narodnogo-fronta-formirovanie-pozitsii-po-diplomaticheskim-materialam>
- Бурлацкий Ф. М. Испания: коррида и каудильо. – М., 1967.
- Висенс Х. Записки по истории испанского фашизма // Проблемы испанской истории. – М., 1979.
- Война и революция в Испании. – М., 1968.
- Гарсиа Х. Испания. XX в. – М., 1967. Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/919403/>
- Гарсиа Х. История Народного фронта. – М., 1987.
- Гарсиа-Каселес К.К. Испанский фашизм: истоки и особенности. – М., 1989.
- Гомес Х. Аграрная проблема во франкистской Испании. – М., 1959.
- Гренвилл Дж. История XX в. – М., 1999.
- Дамс Х. Г. Франциско Франко. – Ростов-на-Дону., 1999. // Режим доступа: <http://militera.lib.ru/bio/dahms/index.html>
- Испания. 1918-1972: Исторический очерк / Под. ред. И. М. Майского. – М., 1975. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/81302/>
- Капланов Р. М. У истоков национального движения народов Испании. Проблемы испанской истории. – М., 1987.
- Кныркова Ж. Ю. Последний западноевропейский диктатор Ф. Франко. // Исторические портреты: Неизвестное об известном. - Вып. 1. – М., 1993.
- Коваль Т. Б. Теория единства нации в фашистской идеологии на примере франкистской Испании // Политическая наука в условиях перестройки. – М., 1988.
- Кожановский А. Н. Некоторые аспекты социально-культурных изменений в Испании после гражданской войны // Проблемы этнографии и этнографических исследований. – М., 1978.
- Красиков А. А. Испания и мировая политика. – М., 1989.
- Лонго Л. Интернациональные бригады в Испании. – М., 1960.
- Лукьянова Л. И. Франкистская реформа образования и испанская высшая школа // Проблемы испанской истории. – М., 1979.
- Малай В. В. Международные аспекты гражданской войны в Испании. – М., 1989
- Малай В. В. Гражданская война в Испании (1936 – 1939 гг.) и блоковая политика накануне Второй мировой войны. // <http://cyberleninka.ru/article/n/grazhdanskaya-voyna-v-ispanii-1936-1939-gg-i-blokovaya-politika-nakanune-vtoroy-mirovoy-voyny>
- Малай В. В. «Невмешательство» в дела Испании как феномен европейской политики урегулирования локального конфликта (Середина 1937 г. – начало 1939 г.) // <http://cyberleninka.ru/article/n/nevmeshatelstvo-v-dela-ispanii-kak-fenomen-evropeyskoj-politiki-uregulirovaniya-regionalnogo-konflikta-seredina-1937-g-nachalo-1939-g> (дата обращения: 06.11.2013).
- Малай В. В. Европа и Испания (сентябрь 1936 г. – май 1937 г.): курс «невмешательства» // <http://cyberleninka.ru/article/n/evropa-i-ispaniya-sentyabr-1936-g-may-1937-g-kurs-nevmeshatelstva> (дата обращения: 06.11.2013).
- Мельников И. А. Современная Испания. – М., 1973.
- Мещеряков М. Т. Вся жизнь - борьба (о Хосе Диасе). – М., 1976.
- Мещеряков М. Т. Интернациональные бригады в Испании // НиН. – 1979. – №4.
- Мещеряков М. Т. Судьбы интербригад в Испании по новым документам // НиН. – 1993. – №5.
- Моташкова С. Гражданская война в Испании. – М., 1981.

- Мухамеджанов М. М. К Истории гражданской войны в Испании (1936 – 1939 гг.) // <http://cyberleninka.ru/article/n/k-istorii-grazhdanskoj-voyny-v-ispanii-1936-1939-gg>
- Новиков М. В. СССР, Коминтерн и гражданская война в Испании. – Ярославль, 1995.
- Пашков Г. Н. Средства массовой информации в системе идеологических институтов франкистской Испании (1939-1951). – М., 1978.
- Пожарская С. П. Бурбоны в Испании // НиН. – 1993. – № 1.
- Пожарская С. П. Воскрешение монархии в Испании: почему это оказалось возможно? // -
- Политическая история на пороге XXI в. – М., 1995.
- Пожарская С. П. Генералиссимус Франко и его время // НиН. – 1990. – № 6.
- Пожарская С. П. Думал ли Франко о будущем Испании? // Проблемы испанской истории. – М., 1992.
- Пожарская С. П. Конституция 1931 г. // Из истории европейского парламентаризма. Испания и Португалия. – М., 1996.
- Пожарская С. П. От 18 июля 1936 г. – длинный путь. – М., 1977.
- Пожарская С. П. Социалистическая партия Испании. 1931-1939 гг. – М., 1966.
- Пожарская С. П. Франкизм // Фашизм и антидемократические режимы в Европе. – М., 1981.
- Пожарская С.П. Франсиско Франко // Вопросы истории. – 2005. – № 1.
- Пожарская С. П. Шубин А. В. Гражданская война и франкизм // Тоталитаризм в Европе XX в. – М., 1996.
- Пожарская С. П. Франсиско Франко и его время. – М., 2007. // Режим доступа: <http://padabum.net/d.php?id=34797> ; <http://www.twirpx.com/file/377663/>
- Потапов И.И. Характеристика режима Франко в западной литературе // НиН . – 2002. – №4.
- Престон П. Франко. – М., 1999.
- Прицкер Д. П. Роспуск интернациональных бригад // Iberica. Культура народов Пиренейского полуострова в XX веке. – Л., 1989.
- Репневский А. В. Проблемы внутреннего развития Испании в период национально-революционной войны 1936-1939 гг. – Л., 1978.
- Рыбалкин Ю. Э. «Операция X»: Советская военная помощь Испании. 1936 – 1939 гг. – М., 2000.
- Сория Ж. Война и революция в Испании: В 2 тт. – М., 1987. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/1160536/>
- Судоплатов П. Спецоперации. Лубянка и Кремль. 1930-1950. – М., 1998. // Режим доступа: http://militera.lib.ru/memo/russian/sudoplatov_pa/index.html
- Тоталитаризм в Европе XX века. Из истории идеологий, движений, режимов и их преодоления. – М., 1996. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/833785/>
- Тулаев П. Консервативная революция в Испании. – М., 1994. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/1263204/>
- Туньон де Лара М. Испанская церковь и война 1936 – 1939 гг. // Проблема испанской истории. – М., 1971.
- Урывский А. П. Начало гражданской войны в Испании (1936 – 1939) и проблема конфликта интересов Великобритании и Италии // <http://cyberleninka.ru/article/n/nachalo-grazhdanskoj-voyny-v-ispanii-1936-1939-i-problema-konflikta-interesov-velikobritanii-i-italii>
- Хибриков Н. Г. Государственный механизм франкистской диктатуры в Испании. – М., 1974.
- Шубин А. Анархо-синдикалисты в испанской гражданской войне 1936-1939 гг. – М., 1997.
- Яремчук А. Русские добровольцы в Испании. – Сан-Франциско, 1983.

Тема: Історія міжнародних відносин у 1930-ті рр.

Заняття дев'яте: Криза та демонтаж Версальської системи міжнародних відносин

1. Проблема колективної безпеки у Європі у 1933 – 1935 рр.
2. Зовнішньополітична програма НСДАП в першій половині 1930-х рр.
3. Агресивні дії Італії та Німеччини у 1935 – 1937 рр. Утворенні вісі «Берлін – Рим» та політика «умиротворення агресора».
4. Аншлюс Австрії. Мюнхенська конференція 1938 р. та її міжнародні наслідки.
5. Передвоєнна політична криза 1939 р. Пакт Молотова-Ріббентропа та його наслідки.

Джерела

- Альтернативы 1939 г. Документы и материалы. – М., 1989.
- Вокруг пакта о ненападении (Документы о советско-германских отношениях 1939 г.) // Международная жизнь. – 1989. – № 9.
- Восточный пакт и планы Германии: Из архивов Третьего рейха // Военно-исторический журнал. – 1991. – № 4.
- Год кризиса, 1938 – 1939: Документы и материалы: В 2 т. / Редкол.: Л.Ф.Ильичев (пред.) и др. – М., 1990.
- Документы внешней политики. 1939 г. – М., 1992. – Т. 22.: В 2-х кн. // Режим доступа: <http://militera.lib.ru/docs/da/dvp/22%281%29/index.html>
- Документы и материалы кануна второй мировой войны, 1937-1939: В 2-х т. / Редкол.: А. П. Бондаренко и др. – М., 1981 // Режим доступа: <http://militera.lib.ru/docs/da/kanun/index.html>
- Документы и материалы кануна Второй мировой войны. Из архива Министерства иностранных дел Германии: В 2-х т. – М., 1948. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/1632663/>
- Документы по истории Мюнхенского сговора. 1937 – 1941. Документы и материалы. – М., 1991. // Режим доступа: <http://militera.lib.ru/docs/da/munich/index.html>
- Дирксен фон Г. Москва, Токио, Лондон. – М., 2001. // Режим доступа: http://militera.lib.ru/research/dirksen_h/index.html
- Иден А. Встречи с фашистскими диктаторами (1933-1938 гг.). Мемуары / А. Иден // Международная жизнь. – 1963. – №1, 2.
- Леонгардов В. Шок от пакта между Гитлером и Сталиным: Воспоминания современников. – Лондон, 1989. // Режим доступа: http://www.vtoraya-literatura.com/publ_641.html
- Мир между войнами: Избранные документы по истории международных отношений 1910 – 1940-х гг. – М., 1997.

- Накануне 1931 – 1939. Как мир был ввергнут в войну: Краткая история в документах воспоминаниях и комментариях. – М., 1991. // Режим доступа: <http://coollib.com/b/266291>
- Новые документы из архивов СВР и ФСБ России о подготовке Германией войны с СССР. 1940 – 1941 гг. // Новая и новейшая история. – 1997. – № 4.
- Оглашению подлежит. СССР – Германия. 1939 – 1941. – М., 1991. // Режим доступа: <http://militera.lib.ru/docs/da/nsr2/index.html>
- Пакт Молотова – Риббентропа: германская версия: Публикация документов из архива германского посла Ф. В. Шуленбурга, 1939 г. // Международная жизнь. – 1991. – № 7.
- Политические переговоры СССР, Великобритании и Франции 1939 г. в свете французских дипломатических документов // Новая и новейшая история – 1989. – №6.
- Предвоенный кризис 1939 года в документах / Отв. ред. З. С. Белоусова. – М., 1992.
- Прибылов В. И. Тринадцать дней в августе 1939-го: Из французских дипломатических документов кануна второй мировой войны // Военно-исторический журнал. – 1989. – № 8.
- Риббентроп И. фон. Мемуары нацистского дипломата / И. фон Риббентроп. – Смоленск – М., 1998.
- Советско-германские документы 1939 – 1941 гг. Из архива ЦК КПСС // НиНИ. – 1993. – № 1.
- СССР – Германия. 1939 – 1941: Сборник документов. – Вильнюс, 1989. – Т. 1-2.
- Хрестоматия по новейшей истории. – М., 1960. – Т. 1.
- Эррио Э. Из прошлого. Между двумя войнами / Э. Эррио. – М., 1958.

Література

- Ахтамзян А. А. Аннексия Австрии Рейхом // Вопросы истории. – 1988. – № 9.
- Безыменский Л. А. Советско-германские договоры 1939 г.: новые документы и старые проблемы // Новая и новейшая история. – 1998. – № 3.
- Безыменский Л. А. Гитлер и Сталин перед схваткой. – М., 2000. // Режим доступа: <http://militera.lib.ru/research/bezymensky3/index.html>
- Буханов В. А. Европейская стратегия германского фашизма. 1933-1939. – Свердловск, 1991.
- Волков С. В. До и после секретных протоколов – М., 1990. Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/1664855/>
- Гренвилл Дж. История XX в. – М., 1999.
- Гинцберг Л. И. Советско-германский пакт: замысел и его реализация / Л. И. Гинцберг // Отечественная история. – 1996. – № 3.
- Горлов С. А. Советско-германский диалог накануне пакта Молотова-Риббентропа 1939 г. // Новая и новейшая история. – 1993. – № 4.

- Демидов С. В. Англо-французские отношения накануне Второй мировой войны (1936 – 1939). – Рязань, 2000.
- Демидов С. В. Международные отношения в Европе в 1919 – 1939 гг. – М., 2001.
- Дипломатия и война. 1914 и 1939 гг. (документы) // Вопросы истории. – 1997. – № 7.
- Дискуссионные материалы о политическом кризисе 1939 г. // НиНИ. – 1989. – № 4-6; 1992. – № 1; 1993. – № 4; ВИ. – 1989. – № 6; 1990. – № 9;
- Дюков А.Р. «Пакт Молотова – Риббентропа» в вопросах и ответах / А. Р. Дюков. – М., 2009.
- Дюррозель Ж. Б. Історія дипломата з 1919 до наших днів. – К., 1995.
- Европа в системе международных отношений (1917 – 1945): Сб. науч. трудов / - Редкол.: В. И. Михайленко (отв. ред.) и др. – Свердловск, 1990.
- Европа между миром и войной. 1918-1939 гг. – М., 1992.
- Егорова Н. И. Изоляционизм и европейская политика США, 1933 – 1941. – М., 1995.
- Иванов А. Г. Агрессоры и умиротворители: Гитлер, Муссолини и британская дипломатия. – М., 1993.
- Иванов А. Г. Английская политика гарантий и переговоры между Великобританией, - Францией и СССР в 1939 году // Военно-экономические и дипломатические аспекты II мировой войны: Сб. науч. трудов / Отв. ред. А. Г. Иванов.– Краснодар, 1990.
- История международных отношений и внешней политики СССР, 1917-1987: В 3 т. – М., 1986. – Т. 1: 1917 – 1945.
- Клетогонов А. Россия и Европа между двумя мировыми войнами / А. Клетогонов // Преподавание истории в школе.– 1993.– № 4.
- Крал В. Дни, которые потрясли Чехословакию / В. Крал. – М., 1980. // Режим доступа: http://militera.lib.ru/research/kral_v/index.html
- Куманев Г. До и после пакта. Советско-германские отношения в предверии войны // Свободная мысль. – 1995. – № 2.
- Крети́нин С. В. Судетские немцы: народ без родины 1918 – 1945. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2000.
- Киссинджер Г. Д. Дипломатия. – М., 1997. // Режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=1016921>
- Левек Ф. Дипломатия в тупике: советско-французские отношения (сентябрь 1939 – июнь 1941 гг.) // Россия и Франция. XVIII – XX в. – М., 1995.
- Максимычев И. Ф. Дипломатия мира против дипломатии войны: Очерк советско-германских дипломатических отношений в 1933 – 1939 гг. / И. Ф. Максимычев. – М., 1981.
- Международные отношения накануне Второй мировой войны.– СПб., 1993.
- Мерцалов А.Н. Сталинизм и война / А. Н. Мерцалов, Л. Мерцалова.– М., 1991. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/1022354/>

- Михайленко В. И. На пути к формированию фашистской оси Рим-Берлин // Проблемы итальянской истории 1982. – М., 1983.
- Мюнхен – преддверие войны. – М., 1988.
- Мюнхен – поворот к войне: «Круглый стол» Научного совета // История и историки. – М., 1990.
- Наджафов Д.Г. Дипломатия США и советско-германские переговоры 1939 г. // НиНИ. – 1992. – № 1.
- Наджафов Д. Г. Нейтралитет США: 1935 – 1941 гг. – М., 1990.
- Наумов А. О. Фашистский интернационал. Покорение Европы / А. О. Наумов. – М., 2005. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/221186/>
- Наумов А. О. Дипломатическая борьба в Европе накануне Второй мировой войны: история кризиса Версальской системы. – М., 2007.
- Наумов А. О. Кризис Версальской системы: 1936 – 1939. – М., 2005.
- Наумов А. О. Аншлюс Австрии в 1938 году как кризис Версальской системы // НиНИ. – 2006. – № 6. // Режим доступа: <http://vivovoco.astronet.ru/VV/JOURNAL/NEWHIST/AUSTRIA.HTM>
- Наумов А. О. Рейнский блеф Гитлера. Ремилитаризация Рейнской области в 1936 г. // Новая и Новейшая история. – 2011. – № 2.
- Никольский А. В. Итало-эфиопская война 1935 – 1936 (41). – СПб., 2001.
- Орлов А. С. Третий рейх и третий Рим (1933-1941). – М., 1993.
- Орлов Б. П. В поисках союзников (СССР в 30-х гг.). // Вопросы истории. – 1990. – № 4.
- Павлов Е. И. Гражданская война в Испании 1936 – 1939 гг. Отношение и влияние стран Европы и США на начало, ход и итоги войны. – Екатеринбург, 1998.
- Панкратова М. И. Почему не удалось предотвратить войну. Московские переговоры СССР, Англии и Франции 1939 года. (Документальный обзор) / М. И. Панкратова, В. Я. Сиполс. – М., 1970.
- Парсаданова В. С. Польша, Германия и СССР между 23 августа и 28 сентября 1939 г. // ВИ. – 1997. – № 7.
- Посредников Д. В. СССР – Англия: На пути от конфронтации к сотрудничеству (1938 – 1941). – Донецк, 1996.
- Пэдфилд П. Рудольф Гесс – сподвижник Гитлера / П. Пэдфилд. – Смоленск, 1998.
- Рейнольдс Д. Великобритания и «третий рейх». 1933 – 1940 гг. // Новая и новейшая история. – 1991. – № 3.
- Розанов Г. А. Сталин и Гитлер. 1939 – 1941. – М., 1991.
- Севостьянов Г. Н. Европейский кризис и позиция США. 1938 – 1939 гг. / Г. Н. Севостьянов. – М., 1992.

- Севостьянов Г. Н. Мюнхен и дипломатия США / Г. Н. Севостьянов // НиНИ.– 1987.– №4.
- Семиряга М. И. Тайны сталинской дипломатии. 1939–1941 / М. И. Семиряга. – М., 1992. // Режим доступа: <http://militera.lib.ru/research/semiryaga1/index.html>
- Сиполс В. Я. Дипломатическая борьба накануне Второй мировой войны. 1933 – 1939 гг. – М., 1989. // Режим доступа: <http://militera.lib.ru/research/sipols1/index.html>
- Сиполс В. Я. Тайны дипломатические. Канун Великой Отечественной. 1939 – 1941. – М., 1997. // Режим доступа: <http://militera.lib.ru/research/sipols1/index.html>
- Системная история международных отношений. – М., 2000. – Т. 1-2.
- Случ С. З. Германо-советские отношения в 1918 – 1941 гг. Мотивы и последствия внешнеполитических решений / С. З. Случ // Славяноведение.– 1995.– № 6; 1996.– № 3.
- Степанов А. С. Перед Мюнхеном: Вооруженные силы Германии и Чехословакии и планы сторон к осени 1938 г. / А. С. Степанов // Военно-исторический журнал.– 1992.– №4-5.
- Трофимов В. А. Агрессия Италии в Эфиопии и её последствия // ВИ. – 1976. – № 8.
- Трубайчук А. Ф. Пакт о ненападении: была ли альтернатива второй мировой войне / А. Ф. Трубайчук.– К., 1990.
- Трубайчук А. Ф. 1939 год: к истории советско-германского сговора. – Киев, 1994. Режим доступа: http://militera.lib.ru/research/trubaychuk_af01/index.html
- Трухановский А. Г. Антони Иден. Страницы английской дипломатии, 30-50-е годы / А. Г. Трухановский.– М., 1976. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/492834/>
- 1939 год: Уроки истории. / Авт. кол.: О. А. Ржешевский (отв. ред.) и др. – М., 1990. // Режим доступа: http://militera.lib.ru/research/1939_uroki_istorii/index.html
- Уткин А. И. Дипломатия Ф. Рузвельта. – Свердловск, 1990. // Режим доступа: <http://militera.lib.ru/research/utkin2/01.html>
- Уткин А. И. Так пришла война. / А. И. Уткин.– Екатеринбург, 1992.
- Фляйшхауэр И. Пакт. Гитлер, Сталин и инициативы германской дипломатии. 1938-1939 / И. Фляйшхауэр.– М., 1990. // Режим доступа: http://militera.lib.ru/research/fleischhauer_i01/index.html
- Цветков Г. М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917 – 1945 рр. / Г. М. Цветков.– К., 1997. // Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/1623214/>
- Чельшев И.А. СССР – Франция: трудные годы 1938–1941 / И. А. Чельшев. – М., 1999.
- Шевяков А. А. Советско-германские экономические связи в предвоенные годы / А. А. Шевяков // Социс. – 1995. – № 5.
- Ширер У. Взлет и падение третьего рейха: В 2 т. / У. Ширер. – М., 1991. // Режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=65599>

- Юнгблуд В. Т. Эра Рузвельта: дипломатия и дипломаты. / В. Т. Юнгблуд.— СПб., 1996.

Тема: Вузлові проблеми Другої світової війни (6 години)

Заняття десяте

1. Дискусії про характер Другої світової війни для країн Західної Європи та Північної Америки. Співставлення з Першою світовою війною.
2. «Дивна війна» на Західному фронті: причини та наслідки.
3. Геополітичні наслідки військових кампаній Німеччини у 1940 – першій половині 1941 р. Підписання Берлінського пакту 1940 р. та його наслідки.
4. Головні риси окупаційного режиму Німеччини на підкорених територіях.

Заняття одинадцяте

1. Вступ у війну СРСР та США: етапи формування антигітлерівської коаліції та цілі її учасників. Проблеми післявоєнної перебудови світу.
2. Англо-американські «особливі відносини» в роки Другої світової війни: головні напрями співпраці.
3. Рішення Тегеранської та Ялтинської конференцій щодо Західної Європи.

Заняття дванадцяте

1. Рух Опору народів європейських країн у роки Другої світової війни. Характер, соціально–політичний склад, мета, форми та методи боротьби.
2. Особливості Руху Опору Франції, Італії та Німеччині.
3. Феномен колабораціонізму в Західній Європі.

Джерела до всієї теми

Белецкий А. Н. Встречи в Потсдаме. – М., 1980.

Бережков В. М. Страницы дипломатической истории. – М., 1987.

Гегбельс И. Последние записки. – Смоленск, 1993.

Голль Ш. де Военные мемуары. – Т. 1–2.–М., 1960; Т.3. – М., 1966.

Документы внешней политики СССР. – Т. XXIII: 1940. – М., 1999.

Документы внешней политики СССР: В 2 кн. – Т. XXII: 1939. – М., 1992.

Катынь: март 1940 – сентябрь 2000. Расстрел. Судьбы живых. Эхо Катыни. – М., 2001.

Кейтель В. Размышления перед казнью: Воспоминания, письма и документы начальника Верховного главнокомандующего вермахта. – М., 1998.

Кеннан Д. Дипломатия Второй мировой войны глазами американского посла в СССР Джорджа Кеннана. М., 2002.

Коминтерн и вторая мировая война. – Ч. 1. До 22 июня 1941 г. – М., 1994.

Коминтерн и вторая мировая война. – Ч. 2. После 22 июня 1941 г. – М., 1999.

Леонгард В. Шок от пакта между Гитлером и Сталиным: Воспоминания современников. – Лондон, 1989.

- Материалы «особой папки» Политбюро ЦК РКП (б) – ВКП (б) по вопросам советско–польских отношений 1923–1944. – М., 1997.
- Монтгомери Б. Мемуары фельдмаршала Монтгомери виконта Аламейнского. – М. 2004.
- Оглашению подлежит. СССР – Германия. 1939–1941.–М., 1991.
- Организация Объединенных Наций: Сб. документов. – М., 1956.
- Откровения и признания. Нацистская верхушка о войне «Третьего Рейха» против СССР. Секретные речи. Дневники. Воспоминания. – М.,1996.
- Переписка Председателя Совета Министров СССР с президентами США и премьер – министрами Великобритании во время Великой Отечественной Войны 1941 – 1945 гг.–Т. 1-2 – М., 1976.
- Песталоцца Л. Игра и война. Автобиографические записки. 1935 – 1943 гг. – М., 1985.
- Пикер Г. Застольные разговоры Гитлера в ставке. – Смоленск, 1983.
- Ржешевский О. А. Сталин и Черчилль. Встречи. Беседы. Дискусии: Документы, комментарии, 1941-1945 гг. М., 2004.
- Риббентроп И. фон Между Лондоном и Москвой: Воспоминания и последние записи. – М., 1996.
- Роковые решения. – М., 1958.
- Сартр Ж.–П. Дневник «странной войны» (сентябрь–март 1940). – СПб., 2002.
- Советский Союз на международных конференциях периода Великой Отечественной войны. 1941 – 1945. Сборник документов: В 6 т. – М., 1978 – 1984.
- Тайны истории. Секретная переписка Рузвельта и Черчилля в период войны. – М. (1995).
- Тайные уроки зимней войны 1939 – 1940. По документам рассекреченных архивов. – СПб., 2000.
- Тегеран. Ялта. Потсдам: Сборник документов. – Т. 1-3. – М, 1991.
- Черчилль У. Вторая мировая война. – Т. 1-3. – М., 1991.
- Черчилль У. Мускулы мира. – М., 2003.
- Шпеер У. Воспоминания. – М., 1997.
- Эйзенхауэр Д. Крестовый поход в Европу. – М., 1980.

Література до всієї теми

- 1939 год. Уроки истории. – М., 1990.
- 50 лет спустя: Уроки войны и современность. – М., 1995.
- Авербух Р. А. Италия в первой и второй мировых войнах. – М., 1946.
- Амброз С. Эйзенхауэр – солдат и президент. – М., 1993.

- Антифашистское движение сопротивления в странах Европы. – М., 1962.
- Аудицио В. Именем итальянского народа. – М., 1982.
- Батталья Р. История итальянского движения сопротивления (8 сентября 1944 – 25 апреля 1945). – М., 1954.
- Белоусов Л. С. Муссолини: диктатура и демагогия. – М., 1993.
- Бендик Р. Немецкий менталитет и происхождение двух мировых войн // Первая мировая война. Пролог XX века. – М., 1998.
- Буханов В.А. Гитлеровский «новый порядок» в Европе и его крах. – Екатеринбург, 1994.
- Буханов В.А. Европейская стратегия германского фашизма. – Свердловск, 1991.
- Валюжевич А. Как «воевала» Америка против Германии в 1941–1945 гг. // Молодая гвардия. – 1995. – № 7.
- Виллар Ж. «Странная война» и предательство Виши. – М., 1962.
- Вихавайнен Т. Сталин и финны. – СПб., 2000.
- Война и политика. 1939 – 1941. – М., 2001.
- Волков Ф.Д. Тайное становится явным. Деятельность дипломатии и разведки сверх держав в годы второй мировой войны. – М., 1989.
- «Волчьи стаи» / Сер.: «Третий Рейх. Трагедия народов». – М., 1998.
- Восточная Европа между Гитлером и Сталиным. – М., 1999.
- Вступление Италии во Вторую мировую войну // ВИ. – 1992. – №10.
- Вторая мировая война: Два взгляда. – М., 1995.
- Вторая мировая война: Дискуссии. Основные тенденции. Результаты исследований / Под ред. В. Михалки. – М., 1997.
- Горбатенко Д. Д. Тень люфтваффе над Европой. – М., 1967.
- Горев А. В. Федосеев К. Г. Уроки Берлинской (Потсдамской) конференции // НиН, – 1985. – № 4.
- Городецкий Г. Роковой самообман Сталина и нападение Германии на СССР. – М., 2001.
- 28
- Гренвилл Д. История XX века. – М., 1999.
- Движение Сопротивления в Западной Европе. 1939 – 1945. Национальные особенности, – М., 1991.
- Движение Сопротивления в Западной и Восточной Европе // НиН. – 1985. – № 4.

Детвайлер Д. С. Высадка союзников в Нормандии в 1944 г. Ретроспективный взгляд // НиН. – 2004. – № 4.

Дискуссионные материалы о коренном переломе во второй мировой войне // История СССР. – 1985. – № 3; НиН. – № 6; ВИ. – 1987. – № 4; 1988. – № 5.

Дискуссионные материалы о характере и итогах второй мировой войны // НиН. – 1988. – № 4, 6; 1989. – № 3, 6; 1991. – № 3; 1995. – № 2; ВИ. – 1988. – № 11;

1989. – № 4; 1995. – № 7; 1995. – № 9; Полис. – 1995. – № 3; Родина 1995. – № 5; Молодая гвардия. – 1995. – № 9; Государство и право. – 1995. – № 7; США: ЭПИ. – 1995. – № 10.

Дискуссионные материалы по истории советско-германских отношений в 1939–1941 гг. // МЖ. – 1990. – № 8; 1991. – № 6–8; 1993. – № 9–10; НиН. – 1989. – № 5;

1990. – № 1; 1992. – № 1–2; 1989. – № 5; 1994. – № 2; 1996. – № 3; 1991. – № 4–5; ВИ – 1993. – № 6; 1994. – № 4; ОИ. – 1991. – № 3; 1993. – № 1, 4; 1994. – № 3.

Дробязко С., Романько О. и др. Иностранные формирования Третьего рейха. – М., 2011

Дюррозель Ж.–Б. Історія дипломатії з 1919 до наших днів. – К., 1995.

Иванов Р. Ф. Сталин и союзники: 1941–1945 гг. – Смоленск, 2000.

Израэлян В. Л. Дипломатия в годы войны. – М., 1985.

Израэлян В.П. Антигитлеровская коалиция. – М., 1964.

История второй мировой войны: В 12 т. – М., 1973–1976.

Ионг Л. Немецкая пятая колонна во второй мировой войне. – М., 1958.

Коваль В. С. Политика и стратегия США во второй мировой войне. – К., 1987.

Критика основных концепций буржуазной историографии Второй мировой войны // Жилин П.А. и др. – М., 1983.

Земсков И. Н. Дипломатическая история возникновения Второго фронта в Европе. М., 1982

Круглый стол. Начало второй мировой войны (1939) // Славяноведение. – 2000. – № 6.

Крылов С. Б. История создания Организации Объединенных Наций. – М., 1960.

Лавров В. С. Дипломатические зигзаги Германии накануне нападения на СССР // МЖ. – 1993. – № 9; 1994. – № 1.

Лиддел Гарт Б. Вторая мировая война. – М., 1976.

Макдональд Ч. Б. Тяжелое испытание. Американские вооружённые силы на европейском театре военных действий второй мировой войны. – М., 1979.

Международные отношения и страны Центральной и Юго – Восточной Европы в период фашистской агрессии на Балканах и подготовки нападения на СССР (сентябрь 1940 – июнь 1941). – М., 1992.

- Международный кризис 1939-1941 гг.: от советско-германских договоров 1939 г. до нападения Германии на СССР: материалы международной конференции. Москва, 3 – 4 февраля 2005 г. М., 2006.
- Мерцалов А. Н. Мерцалова Л. Сталинизм и война. – М., 1991. Мировая война. 1939–1945. – М., 1957.
- Мягков М.Ю. Проблема послевоенного устройства Европы и американо-советских отношениях 1941-1945. – М.: ИВИ РАН, 2006.
- Наджафов Д. Г. Нейтралитет США. 1935–1941. –М., 1990.
- Накануне нападения Германии: внешняя и внутренняя политика СССР в первой половине 1941 г. Материалы круглого стола//Славяноведение. – 2002. – № 6.
- Некоторые вопросы истории Коминтерна. Круглый стол // НиН. – 1989,– № 2.
- Нимиц Ч., Поттер Э. Война на море. 1939–1945. – Смоленск, 1999.
- Новоселов Б. Н. Второй фронт: полемические заметки // НиН. – 1989. – № 6.
- Ольштынский Л. И. Разгром фашизма. СССР и англо-американские союзники во Второй мировой войне. М., 2005
- Орлов А. С. Странности «странной войны» // НиН. – 1989. – № 5.
- Осин В. М. Союзные морские конвои на Севере в 1941–1945 гг. // ОИ. – 1993. – №3.
- Осипов С.Н. Осень 1939 г.: к вопросу о польских военнопленных // ВИЖ. – 1990.–№3.
- От «Барбароссы» до «Терминала»: Взгляд с Запада. – М., 1988.
- От Мюнхена до Токийского залива: Взгляд с Запада. – М., 1992.
- Парсаданова В. С. Польша, Германия и СССР между 23 августа и 28 сентября 1939 г. //ВИ, – 1997. –№ 7.
- Парсаданова В. С. Депортация населения из Западной Украины и Западной Белоруссии в 1939–1945 гг. // НиН. – 1989. – № 2.
- Печатнов В. О. Сталин, Рузвельт, Трумэн. СССР и США в 1940-х гг.: документальные очерки. М., 2006.
- Поздеева Л. В. Англо–американские отношения в годы второй мировой войны. – М., 1960.
- Прибылов В. И. Почему ушла армия Андерса // ВИЖ. – 1990. – № 3.
- Проектор Д.Л. Фашизм: путь агрессии и гибели. – М., 1985.
- Райский Н. С. Вторая мировая война и судьбы польских военнопленных в СРСР // ОИ. – 1995. – № 4.
- Розанов Г. Л. Конец «Третьего Рейха». – М., 1990.
- Розанов Г. Л. Сталин и Гитлер. 1939–1941. – М., 1991. Самсонов А. М. Вторая мировая война. – М., 1990.

- Семиряга М. И. Тюремная империя нацизма и её крах. – Екатеринбург, 1994.
- Семиряга М. И. Коллаборционизм. Природа. Типология и проявления в годі Второй мировой війні. – М., 2000.
- Серова О. В. Италия и антигитлеровская коалиция 1943 – 1945 гг. – М., 1973.
- Сиполс В. М. Тайны дипломатические. Канун Великой Отечественной войны 1939 – 1941 гг. – М., 1997.
- Сиполс В. Я. Ещё раз о дипломатической дуэли в Берлине в ноябре 1940 г. // НиН. – 1996. – №3.
- Сиполс В.Я. Торгово-экономические отношения между СССР и Германией в 1939 – 1941 гг. в свете новых архивных документов // НиН. – 1997. – № 2.
- Славянские народы и вторая мировая война // Славяноведение. – 1996. – № 3. Слободский С. М. Итальянский фашизм и его крах. – М., 1946.
- Смирнов В. П. Движение Сопротивления во Франции в годы второй мировой войны. – М., 1974.
- Смирнов В. П. Начало французского Сопротивления. // НиН. – 1999. – № 2.
- Смирнов В. П. Франция во время второй мировой войны. – М., 1961.
- Советская внешняя политика в ретроспективе 1917–1991. – М., 1993.
- Союзники в войне 1941–1945 гг. – М., 1995.
- СССР и Франция в годы второй мировой войны / Под ред. М. М. Наринского. М., – 2006.
- Стальные мускулы / Сер.: «Третий Рейх. Трагедия народов». – М., 1998.
- Страницы истории Второй мировой войны. Коллаборационизм: причины и последствия. Материалы научной конференции. Москва, 29 апреля 2010 г. – Институт диаспоры и интеграции (Институт стран СНГ). – М., 2010. Режим доступа: <http://www.materik.ru/upload/iblock/a18/a1881befa602f9afce0f04c0d9a01f88.pdf>
- Стругар В. Югославия в огне войны. 1941–1945. – М., 1985.
- Сухов В.Н. Фролов МИ. Вторая мировая война. – СПб., 1997.
- Тегеран-43: взгляд 60 лет спустя // МЖ. – 2004. – № 2.
- Типельскирх К. История второй мировой войны. – СПб., 1994. – Т. 1–2.
- Трухановский В. Г. Внешняя политика Англии в годы второй мировой войны (1939–1945).–М., 1965.
- Уткин А. Вторая мировая война. – М., 2003.
- Фалиго Р., Коффер Р. Всемирная история разведывательных служб. – М., 1997.
- Фалин В. М. Второй фронт. Антигитлеровская коалиция: конфликт интересов. – М., 2000.
- Филатов Г. С. Крах итальянского фашизма. – М., 1973.

- Филев А. Уинстон Черчилль: «Я не вижу для человечества иного спасения, как только в тесном сотрудничестве СССР, США и Англии» (Документы) // МЖ. – 2001. – № 8.
- Филин В. М. Второй фронт. Антигитлеровская коалиция: конфликт интересов. – М., 2000.
- Филитов А. М. Мировые войны – роковые вехи нашего столетия. XX век: Многообразие, противоречивость, целостность. – М., 1973.
- Финкер К. Заговор 20 июля 1944 года. Дело полковника Штауффенберга. М., 2004.
- Фейс Г. Черчилль. Рузвельт. Сталин. Война, которую они вели и мир, которого они добились. М., 2003.
- Фуллер Дж. Вторая мировая войны – роковые вехи. – М., 1956.
- Фуллер Дж. Ф. С. Вторая мировая война 1939-1945 гг. Стратегический и тактический обзор. М.-СПб., 2006.
- Хастингс М. Операция «Оверлорд»: Как был открыт второй фронт. – М., 1989.
- Хаттори – Такусиро. Япония в войне. 1941–1945. – М., 1973.
- Хибберт К. Муссолини. – М., 1996.
- Цветков Г.М. Міжнародні відносини і зовнішня політики у 1917–1945-х рр. – К., 1997.
- Шамрай В. А. Ленд–лиз: новые факты, новые подходы: (Из истории второй мировой войны) // Вестник Воронежского университета. – Сер.: Гуманитарные науки, – 1996. – № 2.
- Шерман Ф. Война на Тихом океане. – М., 1999.
- Ширер У. Взлёт и падение Третьего Рейха – Т.2. – М., 1991.
- Шульце Х. Краткая история Германии. М., 2004.
- Яковлев Н. Н. 3 сентября 1945 г. // Яковлев Н.Н. Избранные произведения. – М., 1990.
- Яковлев Н. Н. От Пёрл – Харбора до капитуляции. – М., 1965.
- Яковлев Н. Н. Перл – Харбор. – М., 1988.

Мільтимедійні ресурси:

- Почему мы воюем. The Battle of Britain. (Великобритания - США, 1943). Режим доступа:
http://www.youtube.com/watch?v=ih4sUaTks7c&feature=player_embedded&noredirect=1#!
- Почему мы воюем: Битва за Британию: War Comes to America. (Великобритания – США, 1945). Режим доступа:
<http://www.youtube.com/watch?v=hcs8y2Y6OtQ&feature=related>
- Вторая мировая война в цвете. wwII in color часть 1. 2006. Режим доступа:
http://www.youtube.com/watch?v=ZNv_qv12E08
- Вторая мировая война в цвете. В двух частях. (Великобритания, 2009). Режим доступа: <http://www.youtube.com/watch?v=ErrjL3WSPAM&feature=relmfu>
- Цвет войны 2: Великобритания во Второй Мировой войне (Великобритания, 2001)

- серіал Апокаліпсис: Друга світова війна (6 серій) / Apocalypse: The Second World War (Франція, 2009)

Веб ресурси

Chamberlain N.: Peace in Our Time, 1938 // Internet Modern History Source Book. Режим доступу: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1938PEACE.html>

Churchill W. "Blood, Toil, Tears and Sweat" Speech, 1940 // Internet Modern History Source Book. Режим доступу: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/churchill-blood.html>

Churchill W. "Their Finest Hour", To the House of Commons, 18 June 1940 // Internet Modern History Source Book. Режим доступу: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1940churchill-finest.html>

Churchill W. "We Shall Fight on the Beaches" - Speech to the House of Commons, June 4 1940 // Hanover.edu. Режим доступу: // <http://history.hanover.edu/courses/excerpts/111chur.html>

Documents of World War II // At Mt. Holyoke // Режим доступу: <http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/ww2.htm>

Franco-German Armistice, June 25, 1940 // Yale university // Режим доступу: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/wwii/frgearm.htm>

Nazi - Soviet Relations, 1939-1941 // Yale university // Режим доступу: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/nazsov/nazsov.htm>

Roosevelt F. 'A Call for Sacrifice', 28 April, 1942 // Internet Modern History Source Book // <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1942roosevelt-sacrifice.html>

Roosevelt F. Address at Charlottesville, 1940 // US Info // Режим доступу: <http://usinfo.state.gov/usa/infousa/facts/democrac/52.htm>

Roosevelt F. America, the Arsenal of Democracy // Internet Modern History Source Book Режим доступу: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/roosevelt-arsenal.html>

Roosevelt F. The Four Freedoms, from his message to Congress given on January 6, 1941 // US Info Режим доступу: <http://usinfo.org/facts/speech/fdr.html>

The Atlantic Charter, 1941 // US Info. Режим доступу: <http://usinfo.state.gov/usa/infousa/facts/democrac/53.htm>

World War II - Documents, 1940-45 // Yale university. Режим доступу: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/wwii/wwii.htm>

5. Самостійна робота (90 годин)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма

			контролю
1.	<i>Загальні риси розвитку країн Західної Європи та Північної Америки у 1918 – 1929 рр.</i>	9	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
2.	<i>Німеччина у 1918-1929 рр.</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
3.	<i>США у 1918-1939 рр.</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
4.	<i>Велика Британія у 1918-1929 рр.</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
5.	<i>Франція у 1918-1929 рр.</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
6.	<i>Італія у 1918-1929 рр.</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
7.	<i>Загальні риси розвитку країн Західної Європи та Північної Америки у 1929 – 1945 рр.</i>	9	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
8.	<i>США у 1929-1945 рр.</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
9.	<i>Велика Британія у 1929-1945 рр.</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
10.	<i>Франція у 1929-1945 рр.</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
11.	<i>Італія у 1929-1945 рр.</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
12.	<i>Німеччина у 1929-1945 рр.</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
13.	<i>Громадянська війна в Іспанії</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
14.	<i>Вузлові проблеми Другої світової війни</i>	6	контрольна робота, реферат, есе, залік, іспит
	<i>Разом</i>	90	

Ознайомлення із статтями та монографіями та написання на їх матеріалах рефератів, есе, дипломних робіт, індивідуальна співбесіда.

6. Індивідуальні завдання.

Написання есе та кваліфікаційних робіт бакалаврів.

Приклади тем есе та кваліфікаційних робіт бакалаврів для індивідуальної роботи:

1. Паризька мирна конференція та її рішення;
2. Вашингтонська конференція та оформлення нової системи міжнародних відносин в Тихо-океанському регіоні;
3. Репараційне питання як проблема міжнародних відносин;
4. Фактор пацифізму в міжнародних відносинах та проекти об'єднання Європи;
5. США в епоху «проспериті»;
6. Особливості стабілізації Великої Британії та Франції у другій половині 1920-х рр.;
7. «Велика економічна депресія»: причини та наслідки;
8. Особливості формування тоталітарних систем на прикладі Італії та Німеччини;
9. Розвиток економічних теорій у міжвоєнний період: кейнсіанство та австрійська економічна школа;
10. «Новий курс» Ф. Рузвельта: ліберально-реформістська стратегія виходу з економічної кризи;
11. Народний Фронт у Франції та Іспанії: соціал-демократична стратегія виходу з економічної кризи.
12. Військові конфлікти 1930-х рр. та їх вплив на загострення міжнародної ситуації;
13. Проблема створення системи колективної безпеки у міжвоєнний час;
14. Малі європейські країни під час Другої світової війни;
15. Країни Західної Європи та їх участь у військових кампаніях під час Другої світової війни;
16. Створення антигітлерівської коаліції: основні етапи та засади;
17. Конференції в Тегерані, Ялті та Потсдамі: головні рішення;
18. Ліга націй у міжвоєнний час;
19. ООН: від ідеї до реалізації;
20. Окупаційна політика націонал-соціалістів у Західній Європі;
21. Розвиток військової техніки під час Другої світової війни;
22. Ядерна зброя та її роль у Другій світовій війні;
23. Психологічні аспекти Другої світової війни;
24. Розвиток культури країн Західної Європи та Північної Америки в міжвоєнний час.

7. Методи контролю: письмова робота, есе, усна відповідь на семінарських заняттях.

8. Схема нарахування балів

Поточне тестування і самостійна робота														Семестровий Контроль (залік)	Сума
Розділ 1						Розділ 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14		
5	5	5	5	5	5	4	4	3	3	4	4	4	4	40	100

Кожний змістовий модуль закінчується письмовою контрольною роботою. Критерії оцінок:

Розділ 1 = 30 балам

- 30 балів – надано вичерпну відповідь на питання;
- 20 балів – надано в основному вірну відповідь на питання;
- 10 балів – надано частково вірну відповідь на питання;
- 0 балів – відсутність відповіді на питання.

Розділ 2 = 30 балам

- 30 балів – надано вичерпну відповідь на питання;
 20 балів – надано в основному вірну відповідь на питання;
 10 балів – надано частково вірну відповідь на питання;
 0 балів – відсутність відповіді на питання.

Підсумковий семестровий контроль = 40 балам

- 40 балів – надано вичерпну відповідь на питання;
 30 балів – надано в основному вірну відповідь на питання;
 20 балів – надано частково вірну відповідь на питання;
 10 балів – надано неповну, поверхню відповідь на питання;
 0 балів – відсутність відповіді на питання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 - 100	відмінно	зараховано
70 - 89	добре	
50 - 69	задовільно	
1 - 49	незадовільно	не зараховано

Приклади завдань для першої письмової перевірки знань**Питання до першого модулю з курсу****«Сучасна історія країн Західної Європи та Північної Америки (І період)».**

1. Загальна характеристика політичних та соціально-економічних наслідків Першої світової війни для країн Західної Європи та Північної Америки.
2. Листопадова революція 1918-1919 рр. у Німеччині: загострення ситуації у 1918 р. та початковий етап.
3. Створення Ради народних уповноважених та її діяльність. Боротьба між СДПН та НСДПН за подальші шляхи розвитку революції наприкінці 1918 – початку 1919 р. Січневе повстання 1919 р. та його наслідки.
4. Вибори в установчі збори Німеччини у січні 1919 р. Розробка Веймарської конституції та її головні риси. Загальні риси політичної системи.
5. Весняні виступи 1919 р. у Німеччині. Феномен радянських республік. Підсумки та значення листопадової революції в Німеччині. Підходи до періодизації.

6. Праворадикальні рухи та їх ідеологія в Німеччині наприкінці 1918 – на початку 1920 рр. Діяльність «фелькіше» та «фрайкору». Путч В. Каппа та його наслідки.
7. Веймарська республіка у другій половині 1920 – наприкінці 1922 рр. Головні проблеми та спроби їх подолання. Вплив репараційної проблеми на внутрішньополітичну ситуацію.
8. Рурська криза 1923 р. та її внутрішньо- та зовнішньополітичні наслідки для Німеччини. Шляхи її подолання.
9. Соціально-економічний розвиток та внутрішньополітична ситуація в Німеччині в 1924 – 1929 рр.
10. Головні риси зовнішньополітичної діяльності Густава Штресемана.
11. Наслідки Першої світової війни для Великої Британії.
12. Головні риси внутрішньої та зовнішньої політики коаліційного уряду Д. Ллойд-Джорджа наприкінці 1910-х – початку 1920-х рр.
13. Партійно-політичне перегрупування у Великій Британії у 1922 р. Ідеологічна платформа лейбористів після 1918 р. Перший лейбористський уряд Р. Макдональда та його діяльність.
14. Другий консервативний кабінет Стенлі Болдвіна. Головні риси розвитку Великої Британії у 1924 – 1929 рр.
15. Робочий рух у Великобританії в середині 1920-х років. Загальний страйк 1926 р. та його наслідки. Феномен «Мондізму».
16. Колоніальна політика Великої Британії у 1919 – 1929 рр.
17. Наслідки Першої світової війни для Франції.
18. Внутрішня та зовнішня політика урядів "Національного блоку" у Франції на початку 1920-х рр.
19. Політична боротьба та прихід до влади "Картелю лівих". Головні риси діяльності його урядів. Зовнішня та колоніальна політика. Причини поразки.
20. Урядування Раймона Пуанкаре на чолі коаліції «Національної єдності». Соціально-економічний розвиток третьої республіки у 1926 – 1929 рр.
21. Дилеми зовнішньої політики Третьої республіки та дипломатія Аристиди Бріана.
22. Наслідки Першої світової війни для США. Внутрішньополітичне та соціально-економічне становище в країні.
23. Зміни зовнішньополітичного курсу США у кінці 1910-х рр. на початку 1920-х рр.
24. США під час президенства У. Гардінга. Економічна криза 1920 – 1921 рр. та її наслідки.
25. Внутрішня політика адміністрацій К. Куліджа та Г. Гувера. Ідеологія "твердого індивідуалізму". Економічне "проспериті" та зміни у економічній та соціальній сферах США в 1920-ті рр.
26. Зовнішня політика республіканської адміністрації К. Куліджа в 1920-ті рр. Прояви ізоляціонізму.

27. Головні риси розвитку Канади у 1919 – 1929 рр.

28. Загальні риси розвитку малих країн Західної та Північної Європи у 1919 – 1929 рр.

Приклади варіантів письмових завдань для контрольних робіт для першої письмової перевірки знань

Варіант № 1.

1. Листопадова революція 1918-1919 рр. у Німеччині: загострення ситуації у 1918 р. та початковий етап.
2. Робочий рух у Великобританії в середині 1920- х років. Загальний страйк 1926 р. та його наслідки. Феномен «Мондізму».

Варіант № 2.

1. Загальна характеристика політичних та соціально-економічних наслідків Першої світової війни для країн Західної Європи та Північної Америки.
2. Колоніальна політика Великої Британії у 1919 – 1929 рр.

Варіант № 3.

1. Весняні виступи 1919 р. у Німеччині. Феномен радянських республік. Підсумки та значення листопадової революції в Німеччині. Підходи до періодизації.
2. Політична боротьба та прихід до влади "Картелю лівих". Головні риси діяльності його урядів. Зовнішня та колоніальна політика. Причини поразки.

Варіант № 4.

1. Створення Ради народних уповноважених та її діяльність. Боротьба між СДПН та НСДПН за подальші шляхи розвитку революції наприкінці 1918 – початку 1919 р. Січневе повстання 1919 р. та його наслідки.
2. Дилеми зовнішньої політики Третьої республіки та дипломатія Аристиди Бріана.

Варіант № 5.

1. Вибори в установчі збори Німеччини у січні 1919 р. Розробка Веймарської конституції та її головні риси. Загальні риси політичної системи.
2. Урядування Раймона Пуанкаре на чолі коаліції «Національної єдності». Соціально-економічний розвиток третьої республіки у 1926 – 1929 рр.

Варіант № 6.

1. Праворадикальні рухи та їх ідеологія в Німеччині наприкінці 1918 – на початку 1920 рр. Діяльність «фелькіше» та «фрайкору». Путч В. Каппа та його наслідки.
2. Наслідки Першої світової війни для Франції.

Варіант № 7.

1. Рурська криза 1923 р. та її внутрішньо- та зовнішньополітичні наслідки для Німеччини. Шляхи її подолання
2. Наслідки Першої світової війни для США. Внутрішньополітичне та соціально-економічне становище в країні.

Варіант № 8.

1. Веймарська республіка у другій половині 1920 – наприкінці 1922 рр. Головні проблеми та спроби їх подолання. Вплив репараційної проблеми на внутрішньополітичну ситуацію.
2. Внутрішня політика адміністрацій К. Куліджа та Г. Гувера. Ідеологія "твердого індивідуалізму". Економічне "проспериті" та зміни у економічній та соціальній сферах США в 1920-ті рр.

Варіант № 9.

1. Наслідки Першої світової війни для Великої Британії.
2. Зовнішня політика республіканської адміністрації К. Куліджа в 1920-ті рр. Прояви ізоляціонізму.

Варіант № 10.

1. Соціально-економічний розвиток та внутрішньополітична ситуація в Німеччині в 1924 – 1929 рр.
2. Внутрішня та зовнішня політика урядів "Національного блоку" у Франції на початку 1920-х рр.

Варіант № 11.

1. Головні риси зовнішньополітичної діяльності Густава Штресмана.
2. США під час президенства У. Гардінга. Економічна криза 1920 – 1921 рр. та її наслідки.

Варіант № 12.

1. Партійно-політичне перегрупування у Великій Британії у 1922 р. Ідеологічна платформа лейбористів після 1918 р. Перший лейбористський уряд Р. Макдональда та його діяльність
2. Зміни зовнішньополітичного курсу США у кінці 1910-х рр. на початку 1920-х рр.

Варіант № 13.

1. Другий консервативний кабінет Стенлі Болдвіна. Головні риси розвитку Великої Британії у 1924 – 1929 рр.
2. Загальні риси розвитку малих країн Західної та Північної Європи у 1919 – 1929 рр.

Варіант № 14.

1. Головні риси внутрішньої та зовнішньої політики коаліційного уряду Д. Ллойд-Джорджа наприкінці 1910-х – початку 1920-х рр.
2. Головні риси розвитку Канади у 1919 – 1929 рр.

**Запитання до підсумкового семестрового контролю з курсу
«Сучасна історія Західної Європи та Північної Америки (I період)»**

1. Основні тенденції суспільно-політичного розвитку першого періоду сучасної історії країн Західної Європи та Північної Америки.
2. Ліга Націй та її роль у міжнародних відносинах 20-30-х рр. XX ст.
3. «Велика економічна депресія»: головні риси економічної кризи 1929 – 1933 рр.
4. Наслідки економічної кризи 1929 – 1930 рр. для країн Західної Європи та Північної Америки. Сучасні теорії щодо причин «Великої депресії».
5. Загальні риси моделей державного регулювання економіки в розвинених країнах Західної Європи та США в 1930-ті роки. Ліберальний, соціал-демократичний та тоталітарний варіанти виходу з кризи.
6. Проблема фашизму: сучасні трактування поняття. Тоталітарні й авторитарні режими у Західній Європі 1930-х років: загальне та особливе на прикладі Німеччини, Італії та Іспанії.
7. Пан'європейський рух Р. Куденхове-Калергі у міжвоєнний період.
8. Пан'європейський проект А. Бріана.
9. Франція в роки світової економічної кризи.
10. Внутрішня та зовнішня політика уряду Народного фронту Франції.
11. Франція в роки Другої світової війни: між Вішистським режимом та Французьким комітетом національного визволення.
12. США в роки світової економічної кризи. Антикризова політика адміністрації Г. Гувера.
13. Франклін Д. Рузвельт й перший етап "нового курсу".
14. Другий етап ("зрушення вліво") у проведенні політики "нового курсу". Політична боротьба й масові рухи в США в роки першого президенства Ф. Рузвельта.
15. Другий термін президенства Ф. Рузвельта: головні досягнення та невдачі.
16. Зовнішня політика адміністрації Ф. Рузвельта у 1930-ті рр.
17. Другий лейбористський уряд Р. Макдональда. Особливості економічної кризи в Англії. Причини та наслідки політичної кризи 1931 р.
18. Внутрішня політика національних кабінетів Великої Британії у 1931 – 1939 рр.
19. Зовнішня політика національних кабінетів Великої Британії у 1931 – 1939 рр.
20. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку Канади у 1929 – 1939 рр.
21. Особливості політичного та соціально-економічного розвитку малих країн Західної та Північної Європи.
22. Міжнародний робітничий рух в 1918 – 1923 рр. Боротьба за створення єдиного Соціалістичного робітничого Інтернаціоналу.
23. Соціалістичний робітничий Інтернаціонал в умовах економічної стабілізації другої половини 1920-х рр. та економічної кризи першої половини 1930-х рр.
24. Створення Комуністичного Інтернаціоналу (КОМІНТЕРНу) в 1919 р. та його діяльність до 1923 р. Ідеологія та практична діяльність світового комуністичного руху.
25. Комінтерн в 1923 – 1935 рр. Проблема ставлення до соціал-демократії й фашизму. VII конгрес Комінтерну та його рішення.
26. Міжнародний робітничий рух у 1936 – 1939 рр.

9. Рекомендована література

Основна література:

- Бердичевський Я. М., Ладиченко Т. В. Всесвітня історія XX ст.: Навчальний посібник. – Запоріжжя : Прем'єр, 2007. – 496 с.
- Ватлін А. Ю. Германия в XX веке. – М., 2002.
- Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1918 – 1945). – К: Слово, 2003. – 472 с.
- Гинцберг Л.И. Ранняя история нацизма. Борьба за власть. – М.: изд-во Вече, 2004. – 380 с.
- Гренвилл Дж. История XX века: Люди. События. Факты. – М.: Аквариум, 1999. – 896 с.

Григорьева И. В. Италия в XX веке. – М., 2006.

Дюррозель Ж. Б. Історія дипломатії з 1919 до наших днів. – К., 1995.

Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918 – 1945): Навчальний посібник для ВНЗ. – Вінниця: Фоліант, 2004. – 464с.

История стран Европы и Америки в новейшее время. 1918 – 1945. / Под ред. Е.Ф. Язькова. – М., 2001.

Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навч. посібник для самостійної роботи студентів. – К., 2008.

Новейшая история стран Европы и Америки XX век: Учебник для вузов: в 2-х частях / Под ред. А. М. Родригеса и М. В. Пономарева. – М., 2003. – Ч. 1. 1900 – 1945 гг.

Нольфо Э. История международных отношений (1918 – 1999 гг.) / Под ред. М. М. Наринского. – М.: Логос, 2003. Т.1. – 592 с.

Системная история международных отношений в 1918 – 2003 гг. В 2-х тт. / Под ред. А. Д. Богатурова. – М., 2006. – Том 1. 1918 – 1945 гг.

Допоміжна література

Keynes J. M. The Economic Consequences of the Peace. Режим доступу: <http://www.gutenberg.org/files/15776/15776-h/15776-h.htm>

Адибеков Г. М., Шахназарова Э. Н., Шириня К. К. Организационная структура Коминтерна. 1919 – 1943. – М., 1997.

Арзакян М. Политическая история Франции XX века. Уч. пособие. – М., 2003.

Белоусов Л. С. Режим Муссолини и массы. – М., 2000.

Белоусова З.С. Франция и европейская безопасность (1929 – 1939 гг.). – М., 1976.

Блосфельд Е. Г. Английский левый лейборизм, 1918 – 1945. – Саратов, 1990.

Британская империя в XX веке / Под ред. А. М. Пегушева. – М., 2010. – 296 с.

Броснат М. Тысячелетний рейх. – М. 2004.

Бровко Л. Н. Немецкая евангелическая церковь и национал-социализм // НиН. – 2010. – № 1.

Ватлин А. Ю. Коминтерн: Идеи, решения, судьбы. – М., 2009. – 374 с.

Вашингтонская конференция по ограничению вооружений, тихоокеанскому и дальневосточному вопросам. 1921 – 1922. – М., 1924.

Версаль и новая Восточная Европа. – М., 1996.

Версальский мирный договор. – М., 1925.

Война и политика. 1939 – 1941. – М., 2001.

Волкова Г. И., Дементьев А. В. Политическая история Испании XX века. М., 2005.

Вступление Италии во Вторую мировую войну // ВИ. – 1992. – № 10.

Вторая мировая война: Два взгляда. – М., 1995.

Грациози А. Война и революция в Европе 1905 – 1956. – М., 2005.

Данилов С. Ю. Гражданская война в Испании (1936 – 1939). – М., 2004.

Фашистский интернационал. Покорение Европы /А.О. Наумов. – М.: Вече, 2005. – 448 с.

Демидов С. В. Англо-французские отношения накануне Второй мировой войны (1936 – 1939 гг.). – Рязань, 2000.

Европа между миром и войной. 1918 – 1939. – М., 1992.

Ионг Л. де. Пятая колонна в Западной Европе. Загадки Третьего рейха. – М., 2004.

История Великобритании. – М., 2008.

История Германии. Учеб. пособ. для вузов. В 3 т. / Под ред. Б. Бонвича. Т. 2, 3. – Кемерово, 2005.

История Коммунистического Интернационала. 1919 – 1943. Документальные очерки. / Отв. ред. А. О. Чубарьян. – М., 2002.

История Коммунистического Интернационала. 1919 – 1943. Документальные очерки. – М., 2002.

- Карлей М. Дж. 1939. Альянс, который не состоялся, и приближение Второй мировой войны. – М., 2005.
- Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997.
- Клейменова Н. Е., Сидоров Н. А. Версальско-Вашингтонская система международных отношений: проблемы становления и развития. 1918 – 1939. – М., 1995. – Вып. 1.
- Кретинин С. В. Судетские немцы: народ без родины. 1918 – 1945. – Воронеж, 2000.
- Кретинин В. Идеология немецкой социал-демократии. 1918 – 1939. – Воронеж, 2002.
- Мальков В. Л. Путь к имперству Америки в первой половине XX века. – М., 2004.
- Маришак М. І. Історія дипломатії XX століття. – Львів, 2003.
- Международные коалиции и договоры накануне и во время второй мировой войны. – М.: Институт научной информации по общественным наукам РАН, 1990.
- Муссолини Б. Мемуары 1942 – 1943. – М., 2004.
- Нольте Э. Фашизм в его эпоху: Аксьон Франсез. Итальянский фашизм. Национал-социализм. – Новосибирск, 2001.
- Панкова Є.В. Історія Європи: Навч. посіб. – К., 2007.
- Патрушев А. И. Германия в XX веке. – М., 2004.
- Пожарская С.П. Франциско Франко и его время. – М., 2007.
- Политбюро ЦК РКП(б) – ВКП(б) и Коминтерн. 1919 – 1943. Документы. – М., 2004.
- Раушер Е. «Гинденбург: фельдмаршал и рейхспрезидент». – М Издательство Ладомир 2003г. – 350 с.
- Ридли Д. Муссолини: Жизнь одного из самых знаменитых диктаторов нашего века. – М., 2001.
- Руткевич А. М. Консерваторы XX века. – М., 2006. – 180 с.
- Рузвельт. Ф. Беседы у камина. О кризисе, олигархах и войне. – М., 2012.
- Рыбалкин Н.Э. «Операция X». Советская военная помощь республике Испании. 1936-1939 гг. – М., 2000.
- Садовая Г. Германия: от кайзеровской империи к демократической республике (1914 – 1922 гг.) – Самара, 2008.
- Семиряга М.И. Коллаборационизм. Природа, типология и проявления в годы Второй мировой войны. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2000. – 863 с.
- Сили Д. Британская империя. – М., 2004.
- Смирнов В.П. Вторая мировая война и Коминтерн // НиН. – 1996. – № 3.
- Смирнов В. П. Франция в XX веке. М., 2001 – 370 с.
- Согрин В.В. Политическая история США (XVII – XX в.). – М., 2001.
- Соколов Г. Германская империя. От Бисмарка до Гитлера. – М., 2003.
- Томас Х. Гражданская война в Испании 1931-1939 годов. М., 2004.
- Тоталитаризм в Европе XX века. Из истории идеологий, движений, режимов и их преодолений. – М., 1996.
- Устрялов Н. В. Итальянский фашизм. М., 1999.
- Уткин А.И. Рузвельт. – М., 2000.
- Уткин А. Уинстон Черчилль. – М., 2002.
- Фест И. Адольф Гитлер. – Т. 1-3. – Пермь, 1993.
- Фейс Г. Черчилль. Рузвельт. Сталин. Война, которую они вели, и мир, которого они добились. – М., 2003
- Хобсбаум Э. Эпоха крайностей: Короткий двадцатый век (1914 – 1991). – М., 2004. – 632 с.
- Шубин А. В. Мир на краю бездны. От глобального кризиса к мировой войне. 1929 – 1941 гг. – М., 2004.
- Шульце Х. Краткая история Германии. – М., 2004.
- Юнкер Д., Айгнер Д. Франклин Рузвельт. Уинстон Черчилль. – Ростов-на-Дону, 1998.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Інформаційні ресурси:

<http://nationalarchives.gov.uk/> - Національний архів Великої Британії

<http://www.theyworkforyou.com> – архів засідань парламенту Великої Британії

Treaty Of Versailles BBC Documentary. Режим доступу:

http://www.youtube.com/watch?v=7BLdjb6_AIM&feature=related

Churchill W. "Blood, Toil, Tears and Sweat" Speech, 1940 // Internet Modern History Source Book. Режим доступу: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/churchill-blood.html>

Churchill W. "Their Finest Hour", To the House of Commons, 18 June 1940 // Internet Modern History Source Book. Режим доступу: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1940churchill-finest.html>

Churchill W. "We Shall Fight on the Beaches" - Speech to the House of Commons, June 4 1940 // Hanover.edu. Режим доступу: // <http://history.hanover.edu/courses/excerpts/111chur.html>

Documents of World War II // At Mt. Holyoke // Режим доступу:

<http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/ww2.htm>

Franco-German Armistice, June 25, 1940 // Yale university // Режим доступу:

<http://www.yale.edu/lawweb/avalon/wwii/frgearm.htm>

Nazi - Soviet Relations, 1939-1941 // Yale university // Режим доступу:

<http://www.yale.edu/lawweb/avalon/nazsov/nazsov.htm>

Roosevelt F. 'A Call for Sacrifice', 28 April, 1942 // Internet Modern History Source Book // <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1942roosevelt-sacrifice.html>

Roosevelt F. Address at Charlottesville, 1940 // US Info // Режим доступу:

<http://usinfo.state.gov/usa/infousa/facts/democrac/52.htm>

Roosevelt F. America, the Arsenal of Democracy // Internet Modern History Source Book

Режим доступу: <http://www.fordham.edu/halsall/mod/roosevelt-arsenal.html>

Roosevelt F. The Four Freedoms, from his message to Congress given on January 6, 1941 // US Info Режим доступу: <http://usinfo.org/facts/speech/fdr.html>

The Atlantic Charter, 1941 // US Info. Режим доступу:

<http://usinfo.state.gov/usa/infousa/facts/democrac/53.htm>

World War II - Documents, 1940-45 // Yale university. Режим доступу: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/wwii/wwii.htm>

Мультимедійні ресурси

Обыкновенный фашизм. Режиссер М. Ромм. Идеология и политическая практика германского фашизма. М., 1965 г. Режим доступу:

http://www.youtube.com/watch?v=65_Pi6uwyv4

ВВС Нацизм: Предостережение истории. Сериал. Великобритания. 1999.

Хроники Третьего Рейха. США. 2005